۶۵۵

هفته نامه

بجز اصلاح اراده دیگری ندارم سورهٔ هود ۸۸

اصلاح ملی

سیاسي، ټولنیزه او فرهنګي اوونیزه

۴۷مه ګڼه ۱۳۹۵المریز کال د حوت۱۴مه د ۱۴۳۸ هـ ق د جمادی الاخر ۵ مه د ۲۰۱۷م د مارچ ۴مه

هغه سوداګریزې اړیکې چې برخلیک یې تل سیاست ټاکي!

کنفرانس مونیخ

تأثیرات و دست آوردها برای افغانستان

ښه ګومان کوه، سختي مه کوه!

هغه انسان چې ټول مشاعر او احساسات يې د اسلام له آسانۍ سره وي او په سلوك او چلند کې د رسول الله صلى الله عليه وسلم عمل پلی کوي، همدا انسان متفائل او خوشبين دی، پرخپل ځان او نورو باندې باور لري، کارونو ته په صبر او نرمۍ سره وړاندې کېږي او په قوي عزم سره يې د تحقيق په لټه کې وي. هېڅ ستونزه يې د شکست لامل نشي جوړيدلی او هېڅ خنډ يې مخه نشي ډب کولی. څنګه به دا ډول نه وي، حال دا چې رسول اکرم صلى الله عليه وسلم په قدسي حديث کې د الله تعالى خبره نقلوي، چې: «انا عند ظن عبدي بي ان ظن بي خيرا فله و ان ظن شرا فله» (مسند احمد)

"زه د خپل بنده د ګومان مطابق اوسم (د ګومان مطابق ورسره چلند کوم) که يې ښه ګومان وکړ نو ورته به خير وي او که يې بد ګومان وکړ نو ورته به شروي"

نو آيا په‌دې ځای کې پرته د نېك ګومان نه بل څه روا دي؟

هغه کسان چې په شك، ناهيلۍ او بدفالۍ کې ښکيل دي، هغوي وړاندې له هرچا څخه له خپل ځان سره دښمني کوي، په‌خپلو او د نورو په زړونو کې بدفالي او ناهيلي اچوي، پر ځان هېڅ باور نه لري، بلکې د هېڅ کس په اړه ښه ګومان نه لري، آن تردې چې د خپل خالق په اړه هم ښه ګومان نه لري!

د مسلمان دعوتګر دنده دا ده چې د خير او ښېګڼې آثار وپلټي په روزنه کې يې شي او وده ورکړي تر څو يې غالب کړي.

د هر لوی شر په وړاندې هم بايد د نرمۍ او زغم نه کار واخلي. د انسان د نفس نه يې ريښې وباسي اوپه ځای باندې يې د محبت او خير دانې وکري.

رسول اکرم صلى الله عليه وسلم فرمايي: «يا أيها الناس إن منكم منفرين فأيكم أم الناس فليوجز فإن من ورائه الكبير والضعيف وذا الحاجة» (رواه مسلم)

"ای خلکو ستاسې ځينې له دين نه کرکې پيدا کونکي دي. نو څوك چې په تاسې کې خلکو ته لمونځ ورکوي بايد لنډ يې کړي ځکه په هغه پسې سپين ږيري، کمزوري او حاجتمند هم ولاړ دي"

هارون الرشيد ته يو سړی راغی او ورته يې وويل: ای اميرالمؤمنينه! زه غواړم چې تا ته نصيحت وکړم په هغه کې به کيدی شي څه سخت الفاظ وي هغه بايد تحمل کړې!

هارون الرشيد ورته وفرمايل: الله تعالى داسې يو کس ته چې له تا نه ډېر غوره ؤ د نرمې خبرې کولو امر کړی پداسې حال کې له ما نه هم ډېر بدتر کس ته ليږل شوی ؤ. الله تعالى چې کله خپل نبي موسى او هارون عليهماالسلام فرعون ته ورليږل نو ورته يې وفرمايل: {فَقُولا لَهُ قَوْلاً لَيِّناً لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى } (طه/٤٤)

"فرعون ته نرمه وينا کوئ، کيدای شي چې پند واخلي او ووېرېږي"

زمونږ د مجد او عظمت نه په ډك ميراث کې بې شماره نښې شته چې دا په ډاګه کوي چې اسلام څه ډول غوره طريقه د انساني قضايا‌وو د علاج او د ټولنې د اصلاح لپاره اختيار کړې ده، ډول ډول قضيې يې په څومره نرمۍ او اسانتيا سره حل کړي او ټول ناخوښ آثار يې د ټولنې او افرادو له ذهن نه لرې کړي چې په پايله کې ګناهګار انسان، د خپل رب هدايت ته تسليم شو او په بل ډول انسان بدل شو چې په ټولنه کې خير او ښېګڼه خپروي.

اصلاح ملی را از اینجا بدست آورید:

کابل: تایمنی، چهارراهی حاجی محمد داد، سرک ۴، دفترمرکزی جمعیت اصلاح . موبایل: ۰۷۸۰۷۴۱۳۱۲

کابل: کوته سنگی، سرک سیلو، بلاک های شاداب ظفر، انتشارات اصلاح افکار. موبایل: ۰۷۷۸۱۹۱۳۸۲

کابل: شهرنو، چهارراهی انصاری، کتاب فروشی رسالت. تیلفون : ۰۴۰۲۲۰۳۳۵۹

کابل: انتشارات مستقبل مقابل بلاک های شاداب ظفر

کابل: کمپیوتر فروشی اکاموي جاده نادر بشتون، مارکت الله نظر، منزل ۲ دوکان ۲۳ ، موبایل ۰۷۹۹۳۹۰۸۱۹

کابل: ده افغانان، کتاب فروشی بیهقی

کابل: انتشارات بنیاد علمی و فرهنگی مسجد جامع پل خشتی موبایلها: ۰۷۹۹۰۱۱۱۱۱ / ۰۷۵۲۲۲۲۲۲۲

ننگرهار: جلال آباد، چهل متره سړک، د سید اکرام دوکانونه، د ماشومانو زوړ مسجس ته څېرمه د جمعیت اصلاح ساحوي دفتر. ټیلفون:۰۷۰۰۶۳۲۴۸۰

ننگرهار: جلال آباد: اسحاقزی مارکیټ، لاندې منزل، اصلاح افکار. ټیلیفون:۰۷۹۳۷۷۸۸۸۱

کندهار: نوی ښار، د هرات سړک، د سرې جامع غرب طرف ته سوري مېنه د امام ابوحنیفه (رح) تعلیمي او کلتوري مرکز د جمعیت اصلاح ساحوي دفتر. ټیلفون: ۰۷۰۵۲۳۰۵۸۳

لغمان: مهترلام ښار، حمزه مارکیټ. ټیلیفون: ۰۷۷۵۶۷۶۰۹۹

هرات: سرک باغ آزادی، ابتدای جاده محبس ابن سینا۱ انجمن اخلاق و معرفت . موبایل:۰۷۸۹۰۰۸۱۵۲ – ۰۴۰۲۳۷۰۱۲

بلخ: گذر استالفی ها، عقب لیسهٔ خانه نور، دفترساحوی جمعیت اصلاح. موبایل: ۰۷۸۸۸۰۴۰۵۵

کندز: شهرکندز، جاده ولایت، کوچه حاجی میری، پوهنتون سلام. ۰۷۸۷۷۰۳۷۲۴

بغلان: پلخمری، مارکیت اتفاق کتاب و قرطاسیه فروشی رسالت موبایلها: ۰۷۷۷۴۷۶۴۶۹ / ۰۷۰۰۵۸۹۸۵۷

لوگر: محمد آغه، واغجان بازار، پهلوی کلینیک حسین خیل . موبایل: ۰۷۷۵۴۳۸۷۶

لوگر: مرکز ، مدینه مارکیت سرک مسجد جامع ، کتاب فروشی سادات،سید عبدالحمید هاشمی.موبایل: ۰۷۰۰۴۴۹۸۸۱

پکتیا:دگردیزښار، مرکزی چوک ، دنی نمایندگی . وحیدالله:۰۷۷۹۲۱۳۸۲۲

خوست : افغان ټاور، شاته خوست مرکزي طبي لابراتوار دوهم پوړ د جمعیت اصلاح ساحوي دفتر ډاکټرمحمد ګلاب:۰۷۹۹۱۷۴۵۴۶ / ۰۷۷۷۱۷۴۵۴۶

تخار: بازارچه کتاب دکان مولوی حبیب الرحمن ۰۷۷۹۶۳۴۱۹۲

بدخشان: فیض آباد: ۰۷۰۷۸۳۱۳۶۴ / ۰۷۷۵۲۷۰۵۰۸

زابل: قلات، عمومی جاده، د تجارانو کوڅه د غوثي رهنمای معاملات ترخنگ، شمېره: ۰۷۷۳۵۸۰۲۰۹ / ۰۷۰۶۵۲۷۱۸۶

فراه: ناحیه سوم، مقابل مسجد جامع قاضی، مرکز علمی و فرهنگی توحید. موبایل: ۰۷۹۹۸۴۳۶۱۱

نیمروز: سرک ولایت ، نارسیده به قوماندانی امنیه، مرکز علوم قرآنی اعجاز، سید امیر قریشی: ۰۷۹۶۳۰۹۱۴۰

قیمت یک شماره ۱۰ افغانی

سرمقاله

بیایید! بجای فرش ماین

با غرس نهال به استقبال بهار برویم...

بازهم بهار و فصل سر سبزی و زیبایی در آستانه‌ی آمدن است و شگوفه و گل، خرمی بخش فصل جدیدی از حیات خاک و شعف افزای پاره‌ی از زندگی انسان نیک اندیش و زنده‌جان خسته از سرماست. بازهم بهار می‌آید و فصل برگ و بار و شادی و زیبایی، فصل قامت برافرازی نخل‌ها وجوانه‌ها، فصلی که شور و هیجان زنده‌جان‌ها از سطح زمین تا نا کجای فضا هنگامه برپا می کند و مرغان چمن بال می گشایند و نوای آهنگین شادی و سرور را، در جشن رهایی از انجماد سرما و حلول بهار سر می‌دهند.

با ورود این فصلی از طبیعت، زیبنده است تا چنانی که طبیعت کسوت مخملین برتن می کند و بر اهل خرد و اندیشه، زیبایی و شور و شعف هدیه می‌دهد و انسان را به تفکر و تعمق در صنعت و آفرینش گریی آن ذات فرا می‌خواند؛ ما نیز، تأملی درین همهمه‌ی سرور و زیبایی داشته باشیم و برای سپاس گزاری از نعمات پروردگار مان، درب نیک خویی و به زیستی را به روی هم بگشاییم و با آغوش مهرآگین و مالامال از مهربانی، به استقبال بهار برویم.

با آنکه آمد آمد این فصل زیبایی و سرسبزی در کشورما، از سالیانیست که با خون و کشتار و جنگ و ستم استقبال شده است؛ اما امید به عافیت و بهبود، از ویژگی‌های زندگی بشری است و انسان با همین ویژگی(امید) می‌تواند گام به سوی سرمنزل مقصود بردارد، و به‌سوی افق‌های تازه در زندگی خویش، چشم بدوزد و با بال عزم و اراده، در حد ممکن سفری به اعماق آرزوها کند.

بناءً جادارد، ضمن همه رنج و تعب و درد و آلامی که مردم ما، با گوشت و پوست شان احساس می کنند، بازهم با امیدی به فردا و نگاهی به آینده‌ی متفاوت و بهتر از امروز، امسال نیز، بذر امید بکارند و نخل مثمر را غرس نمایند.

حسب این أمل، از آنجایی که هدف از آفرینش ما هم به عنوان اشرف المخلوقات، یکی همان عمران و آبادی زمین خداست و رسالت ما هم خلافت خدا در زمین است، می‌سزد تا ادای مسؤولیت نموده و با هر وسیله‌ی در حفظ پیرامون زندگی مان، در سلامتی جسم و روح مان، در سرسبزی و خرمی ماحول و اطراف مان، نقش انسانی خویش را ادا نماییم.

زیرا کشور و ملت ما، به حد کافی از بذر کینه و کدورت، از جاسازی ماین‌ها، از ریختن بم‌ها و خم‌پاره‌ها، از قتل و کشتار و زجر و آوارگی، الم دیده اند و زخم‌های ناسوری بر سینه دارند. هنوز اشک‌های ماتم، بر رخسار مادران و رنگ‌های زعفرانی و یأس زده برسیمای یتیمان و چین‌های اندوه بار بر جبین پدران بلاکشیده و ماتم زده موجود است و در همین هفته‌ی که گذشت، بار دیگر تعدادی از هم‌دیاران مان قربانی، تأسیساتی تخریب و چندین خانواده داغ‌دار شدند.

بناءً، به همه‌ی هموطنان شرافت‌مند و با احساس مان فراخوان می‌دهیم که بیایید! بجای فرش ماین، هرکدام ما با غرس یک اسلحه نهال، به استقبال بهار برویم و زیبایی فصل را با خون و آتش و جنگ و باروت تعویض نکنیم و با سرسبز نگه‌داشتن محیط زیست مان، بر صفایی و زیبایی هرچه بیشتر خانه، کوچه، شهر و ده و کشورمان، کمک و یاری نماییم.

بیایید، با گذشته‌های تاریک و سیاه، مقاطعه کنیم و بجای درد و ماتم، اشک و لبخند هدیه دهیم و بجای کنار آمدن با بیگانه‌ها، افغان عزیز هم‌وطن مان را به آغوش بکشیم و در کنارهم، در صلح و صمیمیت و همدلی زندگی کنیم.

ما فصل بهار را فصل سرسبزی و شگوفایی، فصل همدلی و شورو شعف و زیبایی، فصل حیات مجدد طبیعت و آراستگی سیمای زمان و مهم‌تر از همه فصل انعکاس زیبایی‌های قدرت ذات یگانه می‌دانیم و گل‌های مهر و هم‌دلی و شادی و سرور را فرش مقدم این فصل تازگی می کنیم، بهار بر هم وطنان مان خوش، آزاد و آباد باد، کشور عزیزمان افغانستان، و شاد و پیروز باد ملت سرافراز و سلحشور افغان.

جمعیت اصلاح افغانستان

بخش فرهنگی و نشرات

هفته نامه اصلاح ملی

داسلام داصیل فهم منبر

Email:eslahmilli@gmail.com

مدیر مسؤول

محمد شعیب قریشی

اعضاء هیأت تحریر:

نقیب الله حمید
سردارمحمد دیندارخیل
رحیم الله حریفال
وحید الله مصلح
عزیزاحمد حنیف

طرح و دیزاین: الیاس نوری
۰۷۸۲۵۹۲۶۲۰

شماره مسؤول توزیع: ۰۷۸۰۷۴۱۳۱۲

آدرس بانکی: جمعیت اصلاح و انکشاف اجتماعی افغانستان
نوی کابل بانک
A/c No: 1001202080036 (Afghani)

آدرس بانکی: جمعیت اصلاح و انکشاف اجتماعی افغانستان
نوی کابل بانک
A/c No: 1001201080036 (Dollar)

سوداگریزې اړیکې

چې برخلیک یې تل سیاست ټاکي!

اصلاح رسنیز ګروپ/ نعمت الله عزیزي

په پاکستان کې له بېلابېلو بریدونو وروسته دې هېواد خپلې ټولنې لارې له افغانستان سره وتړلې خو د تېر پر خلاف د هېواد په بازارونو کې د ځینو سبزیو او میوو له بیو لوړېدو پرته کوم ځانګړی اغېز نه لیدل کېږي.

چارواکي هم څرګندوي چې اوس مهال ډېر کم توکي له پاکستان څخه هېواد ته واردېږي او د نورو خوراکي او غیر خوراکي توکو لپاره له پاکستان پرته بدیلې لارې هم لري چې د پاکستان د لارو بندیدل د توکو په بیو کې کوم ځانګړی اغېز نه لري.

افغانستان چې په وچه کې ګیر هېواد دی او نړیوال سوداګریز بازار ته یې تر ټولو لنډه لار د پاکستان کراچۍ بندر دی خو ډېر کله د دواړو هېوادونو سیاسي اړیکې په سوداګرۍ هم بې اغېزې نه دي او په بېلابېلو وختونو کې یې سوداګرو ته ګڼ زیانونه اړولي دي.

په وروستیو کلونو کې د پاکستان له خوا د سوداګرۍ پر وړاندې خنډونو جوړولو افغان حکومت اړ کړ چې له پاکستان پرته د سوداګرۍ لپاره بدیلې لارې هم ولري چې د چارواکو په وینا اوس مهال افغانستان د چابهار بندر، عباس بندر، اسلام قلعه، ابونصر فراهي، نیمروز، تورغنډی، آقینې، حیرتان، شیرخان بندر او نورو لارو په واسطه له بېلابېلو هېوادونو سره سوداګریزې اړیکې لري.

سره له دې چې اوس مهال افغانستان او پاکستان دواړه د سوداګرۍ د نړیوال سازمان غړیتوب لري چې د دې سازمان د طرزالعمل پر اساس هېڅ هېواد نشي کولای په سوداګرۍ محدودیتونه وضع کړي خو پاکستان بیا هم د تېر په ډول له افغانستان سره ټولې ټرانزیټي لارې تړلې دي.

دا چې افغانستان تل د سوداګرۍ په برخه کې له ګڼو ستونزو سره مخ وي او په وروستیو کې پاکستان هم خپلې ټولې لارې تړلې دي په افغان بازارونو باندې یې اغېز څه دی؟ په بدیلو لارو کې ازبکستان ولې چین ته افغان صادراتو ته اجازه نه ورکوي؟ دا چې افغانستان او پاکستان دواړه د نړیوالې سوداګرۍ سازمان غړي دي آیا افغان حکومت په دې سازمان کې د پاکستان له خوا د سوداګرۍ پر وړاندې د خنډونو جوړولو په غبرګون کې څه کړي دي؟ دا او ځینې نورې مهمې پوښتنې مو له کارپوهانو، مسؤولینو سره څېړلې او د ځینو دکاندارانو نظرونه مو هم اخیستي دي چې د لوستو بلنه یې درکوو.

د پاکستان لارې بندیدل او اغېز یې!

په وروستیو کې په پاکستان کې د ځینو بریدونو څخه وروسته دې هېواد له افغانستان سره خپلې ټولې ټرانزیټي لارې تړلې دي چې په ځینو برخو کې یې خلک له ستونزو سره مخ کړي دي او ډیورند کرښې دواړو خواوو تلوونکي مسافر بند پاتې دي خو آیا د دې لارو بندیدل د هېواد په بازار او مارکیټ کې څه اغېز کړی دی؟

د کابل ښار په میرویس میدان کې د خوراکي توکو دکاندار محمد آغا وایي: «د خوارکي توکو په بیو کې هېڅ زیاتوالی نه دی راغلی، یوه روپۍ هم فرق پکې نه دی راغلی او یوازې په سبزیجاتو کې یو څه فرق راغلی دی.»

د محمد آغا په خبره چې مخکې اوړه او نور خوراکي توکي له پاکستان راتلل خو اوس دا هر څه له نورو ځایونو څخه راځي او په وینا پاکستان افغانستان ته داسې اړین او اغېزمن څېزونه نه رالېږي هغه که (دواء ده، او که پلاستیکي توکي) دي. د کابل ښار دا دکاندار وایي: «په تجارت که له پاکستان سره بیخې مخه ښه هم وشي کومه ستونزه به پیښه نه شي.»

بیا هم په کابل ښار کې د سبزیو او ترکاریو دکاندار سید عقیق وایي: «له کله نه چې پاکستان خپله لاره بنده کړې د هغه جنسونو او توکو په بیو او قیمتونو کې یو پر دوه او یو پر دریه لوړوالی راغلی چې له پاکستان څخه راځي.»

سید عقیق وایي: «که د کال دولس میاشتې لاره بنده هم شي که افغانستان شل سلنه زیان وکړي پاکستان اتیا سلنه زیان وینې او د پاکستان ژوند پر افغانستان دی. اوړه، غوړي، او وریجې ارزانه وي هېڅ ترکاري او سبزي نه خورو واجب خو نه ده.»

همدارنګه د کابل پوهنتون د اقتصاد پوهنځي استاذ تاج محمد اکبر وایي: افغانستان او پاکستان له ډېرې مودې راهېسې اقتصادي راکړې ورکړې لري او نوموړی سره له دې چې وایي اوس مهال افغانستان ځینې نورې ټرانزیټي لارې لري او د سوداګرۍ له اړخه تر فشار لاندې نه دی خو په باور یې هغه خلک چې د ډیورند فرضي کرښې دواړو غاړو ته پراته دي او د ټرانزیټ په برخه کې کاروبار لري له ستونزو سره مخ شوي دي.

د کابل پوهنتون دا استاذ پر حکومت هم نیوکه کوي، وايي: افغان حکومت ډېر بې کفايته دی، نه يې په سياسي اړخ کې او نه هم په اقتصادي برخه کې داسې بنسټېز کار وکړ چې په داخلي توليد کې زياتوالی راشي، د روغتيا په برخه کې هم اړين کارونه نه دی شوي او په ميليارډونو ډالر په بېځايه لارو ولګول شول خو اوس ليدل کېږي چې ډېر ناروغان په تورخم او سپين بولدک کې له ستونزو سره لاس او ګرېوان دي.

نوموړی استاذ باور لري چې په اوسني وخت کې (چې پاکستان د سوداګرۍ په برخه ستونزې رامنځته کوي) افغانستان يوه لاره لري چې د سوداګرۍ په نړيوال سازمان کې چې پاکستان يې هم غړيتوب لري بايد شکايت وکړي، ځکه د دې سازمان د تګلارو پر بنسټ هېڅ هېواد حق نه لري چې په تجارت باندې محدوديتونه وضع کړي.

د اقتصادي چارو دا کارپوه د پاکستان له خوا د لارو تړلو ته په اشارې سره وايي افغانستان له پاکستان سره ډېرې زياتې او پراخې سوداګريزې اړيکې لري او کراچي لاره افغانستان ته تر ټول نژدې لاره ده او له بلې خوا د ډيورند کرښې پورې خواته پښتانه هم ډېر زيانمن کېږي ځکه کارونه يې له لاسه ورکړل.

له بلې خوا د سوداګرۍ او صنايعو وزارت وياند مسافر قوقندي وايي: غواړو له ټولو ګاونډيو هېوادونو سره ښې او نېکې سوداګريزې اړيکې ولرو او سوداګريز، اقتصادي او ټرانزيټي مسايل له سياسي مسايلو سره ګډ نه شي.

ښاغلی قوقندي زياتوي، له دوو کلونو راهېسې ډېرې هڅې شوې، تر څو د سوداګرۍ لپاره بديلې لارې شتون ولري چې له نېکه مرغه اوس مهال سوداګري، ټرانزيټ، صادرات او واردات په بېلابېلو هېوادونو باندې ويشل شوي دي، چې که چېرې يو هېواد ستونزې جوړوي -چې په تېر کې يې شاهد - ډېر د افغانستان پر بازارونو باندې اغېز ونه کړي.

د سوداګرۍ وزارت وياند څرګندوي چې د پاکستان له خوا د لارو بندول د هېواد په بازارونو کې په بيو او نرخونو ډېر اغېز نه دی کړي ځکه اوس موږ مشابه ټرانزيټي لارې لرو.

ښاغلی قوقندي د بديلو لارو په هکله وايي: اوس مهال موږ له چابهار بندر، عباس بندر، اسلام قلعه، ابونصر فراهي، نيمروز، تورغندي، آقينه، حيرتان، شيرخان بندر او نورو لارو څخه کولای شو چې له بېلابېلو هېوادونو سره هم واردات او هم صادرات ولرو.

ازبکستان هم د افغانستان د صادراتو پر وړاندې خنډونه جوړوي؟!

سره له دې چې افغانستان يو وارداتي هېواد دی او بهرنيو هېوادونو ته ډېر کم (د تازه او وچې مېوې، قالينو او قيمتي ډبرو) صادرات لري خو وروستيو کې داسې خبرونه ورکول کېږي چې ازبکستان چين ته د افغانستان صادراتو ته اجازه نه ورکوي او يوازې له چين څخه افغانستان ته وارداتو ته اجازه ورکوي دا موضوع څه ډول ده او په دې برخه کې څه شوي دي؟

د سوداګرۍ او صنايعو وزارت وياند مسافر قوقندي يې په هکله وايي: په تېرو کلونو کې موږ د ازبکستان له لارې ګڼو هېوادونو حتا روسيې ته صادرات درلودل خو په وينا يې ځينې رسنۍ چې دا راپورونه نشر کوي بايد غلط نه کړل شي هغه موضوع داسې ده چې ازبکستان يوازې د ريل پټلۍ له لارې افغان صادراتو ته اجازه نه ورکوي. خو ښاغلی قوقندي زياتوي، چې له نورو لارو (د موټر او کښتۍ) په وسيله صادرات ترسره کېږي او په تېر کې هم شتون درلود.

نوموړی همدارنګه څرګندوي چې د ازبکستان د بهرنيو چارو وزير په مشري يو لوړ پوړي چارواکي افغانستان ته سفر کړی ؤ او سوداګرۍ وزارت د افغانستان د ولسمشر د حکم پر اساس د افغانستان او ازبکستان تر منځ د سوداګرۍ او ټرانزيټ د پراختيا هوکړه ليک او مسوده جوړه کړې او ازبکستان لوري ته استول شوې ده.

ښاغلی قوقندي وايي: «دواړه اړخونه ښې اړيکې او مناسبات لري او غواړي دا اړيکې لا پراخې کړي» او په وينا يې ازبکستان د افغانستان لپاره د چين، قزاقستان او روسيې سره د وصل کېدو دهليز دی خو له بلې خوا افغانستان د ازبکستان لپاره د سويلي آسيا سره د وصل کېدو دهليز دی دا په دې معنا ده چې دواړه هېوادونه يو بل ته اړتيا لري.

د سوداګرۍ نړيوال سازمان او د افغانستان او پاکستان ستونزې!

دا چې افغانستان او پاکستان دواړه د سوداګرۍ نړيوال سازمان غړيتوب لري او د دې سازمان د تګلارې پر اساس هېڅ هېواد نشي کولای د سوداګرۍ پر وړاندې محدوديتونه وضع کړي اوس چې ليدل کېږي پاکستان هميشه د سياسي مناسباتو پر اساس له افغانستان سره په سوداګرۍ کې خنډونه رامنځته کوي، افغانستان د سوداګرۍ نړيوال سازمان له لارې د پاکستان د وروستيو خنډونو رامنځته کولو پر وړاندې څه کړي؟

د سوداګرۍ او صنايعو وزارت وياند مسافر قوقندي وايي په ټولو (داخلي، سېمه ايېزو او نړيوالو انتخابونو) باندې بحث کېږي تر څو څنګه وکولای شو له بېلابېلو هېوادونو سره د سوداګرۍ او ټرانزيټ په برخه کې ښه والی رامنځته شي.

قوقندي په دې هکله چې آيا افغانستان د پاکستان څخه په نړيوال سوداګريز سازمان کې شکايت کړی دی او يا هم ورته تيار دی؟ وايي «دا به مخکې له وخت څخه وي چې په دې هکله خبره وشي خو ټول انتخابونه تر بحث لاندې دي.»

حل لاره؛ د داخلي توليداتو غښتلي کول او که نورې لارې؟

سره له دې چې د تېر په پرتله اوس په پاکستان باندې په سوداګريز ډګر کې اتکاء کمه شوې ده او بديلې لارې هم شته په ټوله کې څنګه کېدای شي چې د صادراتو او وارداتو تر منځ لوی واټن را کم کړل شي له مسلکي اړخه د دې ستونزې حل په څه کې دی افغانستان بايد خپل داخلي توليد ته ډېره پاملرنه وکړي او که نورې لارې هم شته؟

د کابل پوهنتون د اقتصاد پوهنځي استاذ تاج محمد اکبر وايي: په هېواد کې سوداګري تر ډېره يو اړخېزه (تنها واردات) دي چې دا هم د دولت بې کفايتي ده او بايد دولت د دې ډول قراردادونو په برخه کې د صادراتو لپاره هم صراحت ولري.

دا استاذ د داخلي توليداتو پر تقويه کولو باندې ټېنګار کوي او وايي: «واقعا موږ اوبه لرو، ډېره ښه خاوره لرو، ښه طبيعت لرو، معادن لرو، ۵۷ ميليارد متر مکعبه جاري اوبه شتون لري -چې يوازې ۲۸ تر ۳۰ سلنه څخه ګټه اخيستل کېږي- او نورې ګاونډيو هېوادونو ته ځي.»

ښاغلی اکبر زياتوي چې په حکومتي ادارو کې فساد ډېر زيات شوی او په وينا يې په اصل کې ملي ګټو ته ژمنتيا شتون نه لري. نوموړی وايي، چې اوس مهال حکومت کوم پلان او برنامه نه لري او ټول مؤقتي مسايل د خلکو د فريب لپاره دي، ځکه داخلي توليد ته پاملرنه نه ده شوې چې بايد په دې برخه کې جدی کار وشي.

د يادولو وړ ده چې پاکستان او ايران ډېر کله افغان سوداګرو ته ستونزې رامنځته کړې او له زيانونو سره يې مخ کړي دي، خو پاکستان په مکرر ډول له دې اړيکو او لارو د وسلې کار اخيستی دی او چې کله هم وغواړي دا وسله به په راتلونکي کې هم کاروي.

کنفرانس مونیخ

تأثیرات و دست‌آوردها برای افغانستان

مرکز مطالعات استراتژیک ومنطقوی

پنجاه و سومین کنفرانس امنیتی مونیخ، برای بررسی چالش‌های سیاسی و امنیتی جهان، روز جمعه (۱۷ فبروری ۲۰۱۷) در شهر مونیخ آلمان برگزار گردید. در این کنفرانس سه‌روزه سران ۳۰ کشور، وزیران خارجه و دفاع ۸۰ کشور و بیش از ۱۰۰ نمایندهٔ پارلمان‌ها حضور داشتند.

رئیس جمهور افغانستان نیز در رأس یک هیئت عالی‌رتبه در این کنفرانس اشتراک و سخنرانی کرد. رئیس جمهور غنی در سخنرانی خویش در این نشست، با اشاره به تهدیدهای امنیتی و فعالیت ۲۰ گروه مخالف مسلح دولت، جنگ افغانستان را جنگی برای امنیت جهان خواند. غنی در حاشیهٔ کنفرانس مونیخ با مقام‌های کشورهای مختلف دیدارهایی نیز داشت.

در این تحلیل به پیشینهٔ کنفرانس مونیخ، تاثیرات کنفرانس اخیر به خصوص بر قضیهٔ افغانستان و دست‌آورد افغانستان از این کنفرانس پرداخته شده است.

کنفرانس امنیتی مونیخ در یک نگاه

کنفرانس امینتی مونیخ از سال ۱۹۶۳ میلادی به این‌سو همه‌ساله در ماه فبروری در کشور آلمان با حضور بیش از ۴۵۰ تن برگزار می‌گردد و محل برگزاری آن هوتل (بایریشر هوف) شهر مونیخ است. این کنفرانس در نوع خود بزرگترین انجمن مستقل جهانی برای تبادل نظر و بحث سیاست امنیتی بین‌المللی است که در آن چهره‌های ارشد بیش از ۷۰ کشور جهان گردهم می‌آیند.

اشتراک کننده‌گان این کنفرانس سران حکومت‌ها، وزیران، اعضای پارلمان‌ها، نمایندگان عالی‌رتبهٔ نیروهای مسلح، شخصیت‌های برجسته از سازمان‌های بین‌المللی، نماینده‌گان جامعهٔ مدنی و همچنان بخش‌های صنعتی و نماینده‌گان رسانه ها می باشند .

در کل، این کنفرانس جنبهٔ رسمی ندارد و یک محفل خصوصی دست‌اندرکاران سیاست و اقتصاد جهان است. به همین دلیل، در این کنفرانس قراردادی میان مقام‌های کشورها امضاء نمی‌گردد و نیز تصمیم مشخص و قاطعی در مورد موضوع واحدی که از ضمانت اجراء برخوردار باشد اتخاذ نمی‌گردد. در این کنفرانس صرفاً پیرامون چالش‌های امنیتی جهان میان اشتراک کننده‌گان مشورت و رایزنی صورت می‌گیرد.

کنفرانس سال ۲۰۱۷ میلادی

کنفرانس اخیر (۲۰۱۷) مونیخ که طبق معمول با حضور مقام‌های بلندرتبهٔ ده‌ها کشور برگزار شد، این بار حساس‌تر از همیشه بود و علت اساسی آن نیز تنش‌ها و بحران‌های سیاسی و امنیتی در جهان، به خصوص نگاه دولت ترامپ به مسائل سیاسی و امنیتی جهان بود.

در کنفرانس ۲۰۱۷ مونیخ، در کل روی امنیت جهان و شرق اروپا، مبارزه با افراط‌گرایی مذهبی در جهان، رابطهٔ امریکا و روسیه، رابطهٔ امریکا با ناتو، بحران مهاجرین و پناهجویان و موضوعات مهم دیگر مورد بحث قرار گرفت. در این میان امریکا از یک‌سو بر حمایت از ناتو تاکید کرد و از سوی دیگر تهدید کرد که اگر اروپایی‌ها بودجهٔ نظامی خود را تا دو درصد درآمد ناخالص ملی بالا نبرد، امریکا از سهم خود در ناتو خواهد کاست؛ در حالیکه روسیه این پیمان (ناتو) را به دنبال کردن سیاست جنگ سرد متهم کرد.

از سوی دیگر رویکرد دولت ترامپ است که

مسایل سیاسی و امنیتی جهان را به ابهامات و نگرانی‌ها مواجه نموده است. در نخستین روز گشایش این کنفرانس، وزیر دفاع آلمان در سخنرانی خود به گونهٔ غیرمستقیم خطاب به دولت جدید ایالات متحده امریکا گفت که آلمان با خدشه‌دار کردن ارزش‌های معنوی غرب و حیثیت انسان‌ها مخالف است. او در این رابطه به اعمال شکنجه اشاره کرد و تاکید نمود که مبارزه با «تروریزم» نباید به مقابله با اسلام و مسلمانان تبدیل شود.

در این کنفرانس وزیر خارجهٔ ترکیه ایران را متهم کرد که با ترویج «فرقه‌گرایی» ثبات را در بسیاری از کشورهای منطقه مانند عربستان، بحرین و کشورهای حاشیه خلیج فارس تضعیف می‌کند. او گفت که «ایران تلاش دارد عراق و سوریه را به دو کشور شیعه تبدیل کند و این بسیار خطرناک است.» در نشست امنیتی مونیخ بر علاوهٔ وزیر خارجهٔ ترکیه، مقام‌های اسرائیل، امریکا و عربستان سعودی نیز علیه ایران و نقش این کشور در منطقه انتقاد کردند. در کنار انتقادها از ایران به خصوص در رابطه با نقش این کشور در قضیهٔ سوریه، در رابطه به حل بحران سوریه نیز سخنانی زده شد.

دست‌آوردهای افغانستان از کنفرانس مونیخ

افغانستان با امید اینکه برگزاری نشست امنیتی مونیخ منجر به همکاری‌های بیشتر جامعهٔ بین‌المللی به خصوص در بخش تعهدات امنیتی با حکومت افغانستان شود، در این نشست اشتراک نمود. در این خصوص از چند نکته یادآوری کرده می‌توانیم:

• رئیس جمهور غنی با اشتراک در این کنفرانس موقع خوبی برای دیدار و گفتگو با رهبران و سیاستمداران جهان به دست آورد و در حاشیهٔ این کنفرانس با مقام‌های کشورها و سازمان‌های مختلف دیدار و گفتگو کرد. (صدراعظم آلمان، معاون رئیس جمهور آیالات متحده امریکا، رئیس جمهور آذربایجان، رئیس جمهور کرواشیا، صدراعظم ناروی، صدراعظم گرجستان، سرمنشی سازمان ملل متحد، وزرای خارجهٔ روسیه، آلمان، عربستان، چین، ایران و قطر، سناتوران امریکایی ...) در این دیدارها رئیس جمهور افغانستان تلاش نمود تا با کشورها و سازمان‌های جهان روابط همه‌جانبهٔ افغانستان را تقویت بخشد.

• رئیس جمهور غنی در سخنرانی خود در این کنفرانس اظهار داشت که جنگ افغانستان یک جنگ داخلی نیست، بلکه یک جنگ مواد مخدر، جنگ تروریزم، و همچنان جنگ اعلان ناشدهٔ دولت با دولت است. با بیان این گونه اظهارات ظاهراً اشارهٔ غنی به پاکستان بود. او با اشتراک در این کنفرانس یک بار دیگر موقع به دست آورد تا کشورها و سازمان‌های جهانی را برای وارد کردن فشار بر پاکستان وادار سازد.

• حکومت افغانستان با اشتراک در کنفرانس امنیتی مونیخ توانست تا در حاشیهٔ این کنفرانس توافقنامهٔ مشارکت و توسعه را با اتحادیهٔ اروپا امضاء نماید. این توافقنامه، همکاری اتحادیهٔ اروپا با افغانستان را رسماً تعریف نموده و اساس ایجاد ارتباط متقابل و مؤثر در زمینه‌های حاکمیت قانون، صحت، انکشاف دهات، معارف، ساینس و تکنالوژی، مبارزه با فساد، پول‌شویی، جلوگیری از تامین مالی مخالفین مسلح دولت، جنایات سازمان‌یافته و مواد مخدر را فراهم می‌سازد.

تاثیرات این کنفرانس بر صلح و امنیت در افغانستان

هر چند در کنفرانس مونیخ دربارهٔ هیچ موضوعی تصمیم الزامی اتخاذ نمی‌گردد؛ ولی رای‌زنی‌ها و دیدارهای سیاسی مهمی در آن صورت می‌گیرد، که برای تدابیر مهم سیاسی و نیز بر پالیسی‌های کشورهای عضو اثرات مهم و غیر قابل انکاری دارد. همین طور کنفرانس امنیتی ۲۰۱۷ مونیخ در بعضی ابعاد بر وضعیت افغانستان نیز تاثیراتی دارد:

• **امنیت:** رئیس جمهور افغانستان در سخنرانی خود گفت که «تروریزم» خوب و بد ندارد، بلکه یک چالش عمدهٔ زمان حاضر است که مبارزه با آن نیز به یک تعهد درازمدت نیاز دارد. آقای غنی اظهار داشت که مبارزه علیه گروه‌های تندرو در افغانستان تنها بخاطر آزادی افغانستان نبوده، بلکه برای امنیت جهانی می‌باشد.

اشرف غنی در حاشیهٔ کنفرانس مونیخ با وزرای دفاع امریکا و بریتانیا و همچنان معاون رئیس جمهور امریکا دیدار و به خصوص روی مسائل امنیتی گفتگو کرد. در کل می‌توان گفت که در این کنفرانس حکومت افغان تلاش ورزید تا توجه جهانیان را به جنگ افغانستان جلب نماید که شاید حکومت افغانستان در این تلاش خویش تا حدی موفق شده باشد.

• **صلح**: رئیس جمهور غنی در دیدار با وزیر خارجهٔ قطر ابراز داشت، در صورتی‌که تا بهار و تابستان سال آینده در رفتار طالبان تغییر مثبت دیده نشود و به جنگ ادامه دهند، باید تحریمات به شمول مسدود شدن دفتر قطر بالای آن‌ها تطبیق گردد. خواست این گونه اقدام از سوی حکومت افغانستان نشان دهندهٔ آن است که حکومت وحدت ملی حالا می‌خواهد حلقه را روی طالبان تنگ سازد و از این طریق گروه طالبان را وادار به صلح سازد؛ اقدامی که توسط برخی‌ها به عنوان عقب‌گردی در تلاش‌های صلح تفسیر گردید.

• **روابط:** مقامات افغان علاوه بر رهبران سایر کشورهای جهان، با مقامات ادارهٔ جدید ایالات متحدهٔ امریکا نیز دیدار و گفتگو کردند. دیدارهایی که در حاشیهٔ این کنفرانس صورت گرفت، روی روابط افغانستان با کشورهای دیگر تاثیرات مثبت دارد. اما در این کنفرانس حکومت افغانستان یک بار دیگر به گونهٔ غیرمستقیم از پاکستان بنام حامی «تروریزم» یاد کرد و گفت که جنگ افغانستان جوانب بیرونی دارد. هرچند این بار نخست نبود، بلکه پیش از این نیز در چنین مناسبات پاکستان را مورد انتقاد شدید قرار داده است، مسئله‌ای که باعث تشدید تنش‌ها میان دو کشور گردیده است.

بر سر گنج نشستیم و ز غربت به‌گداز

عبدالوهاب هائد

شکی نیست که جنگ و بیداد و ستم، در هر کشوری بحران می‌آفرینند، تأسیسات را از بین می‌برد، ثروت و سرمایه‌ی ملی را قلع و قمع می‌کند، رشد و انکشاف متوازن را مانع می‌شود و درکل بنیه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جامعه را آسیب می‌زند و سیر رو به صعود حرکت ملت‌ها و جوامع را به رکود و عقب گرد مواجه می‌سازد.

اما این بدین معنا نیست، که در چنین کشور و جغرافیایی، جنگ، ویرانی و بیداد و فقر، به یک‌بارگی بیایید و به عنوان یک بلای آسمانی، بدون این‌که نیروی انسانیی در آن دخیل باشد و یا تیره‌ها و طوایفی، عوامل و یا انگیزه‌ی نزول و نفوذ آن شده باشد، در جامعه‌ی بستر بگشاید و به این ترتیب ما هم، همه تقصیر را محول به تقدیر نماییم.

زندگی انسانی در جهان کنونی، با توجه به ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگیی آن، بدون تردید در گیری یک‌سری نا موزونی‌ها بوده و در غالب مواقع، با چلنج‌ها و پرسش‌های همراه بوده است. انسان خلاق و آفرینش‌گر عصر ما، با همه کمالات و توان‌مندی‌های که دارد، خیلی پیش آمده است که خود سدی در راه موفقیت خود ایجاد نموده و زمینه‌های رشد و بهره وری را برای خودش تنگ ساخته است نمونه‌های آن را در دنیای اقتصاد، به خوبی می‌توان لمس کرد.

عدم تمرکز درست، بالای منابع و امکانات دست داشته و انرژی معنوی انسان، باعث شده است تا در اکثر موارد کار به‌جایی بکشد، که دیگر انسان با همه آگاهی اش، بر دو راهی «چرا و چگونه»، مات و مبهوت بماند؛ با آن‌که انسان امروز قادر شده است تا درعرصه‌ی علوم و فناوری خوش بدرخشد و ضمن راه گشایی در عرصه‌ی رفاه اجتماعی و انکشاف منابع تولیدی و اقتصادی، بتواند کمکی برای همنوعان خود نیز، انجام دهد. تا حدی که ملت‌ها و جوامع مدرن امروزی، در اکثر نقاط جهان، با استفاده از نیروهای مادی و انسانی که در اختیار دارند دست به تولید و خلاقیت و آفرینش‌گری می‌زنند و شاه‌کاری در عرصه‌های صنعت و تکنالوژی از خود بجا می‌گذارند.

اما این مأمول در افغانستان، از سال‌هاست که عنقایی شده است و حتا در اندیشه‌ی زمام‌داران و اهل سیاست، راه باز نمی‌کند و باری هم توجه به این گوشه‌ی از زندگی انسانی درین کشور صورت نمی‌گیرد. برخی از زمام‌داران امور و خبرگان سیاست و اقتصاد در افغانستان، همه چیز را در دنیای اقتصاد به‌صورت باد آورده پذیرفته اند و پیش از این‌که در صدد روی دست گیری برنامه‌ی اقتصادی-تولیدی و یاهم ساختن یک پالسی جامع اقتصادی برایند، به جمع و جور کردن خویش و انحصار و به خویشتن گیری دارایی‌های ملی پرداختند و سنت سیئه‌ی «تابتوانی در نمانی» را در جامعه بذر کردند و خود با گذاشتن کلوخ بر آب، از آنچه در اختیار شان بود، به حد کافی حظ بردند و سرمایه اندوختند گذشتند و یا هم می‌گذرند.

عده‌ی از علمای علم اقتصاد را باور برین است، که کشورها بنا برچند عامل، به لحاظ اقتصاد عقب می‌افتند و بن مایه‌های اقتصادی دران جغرافیا شکل نمی‌گیرد. آنان کمبود ذخایر طبیعی، تشکیل نشدن سرمایه، نبود پس انداز و قلت منابع آبی را از علل عقب ماندگی اقتصادی کشورها عنوان کرده اند. این درحالیست که افغانستان، ازین بابت، در صدر جدول کشورهای دارای منابع طبیعی و منابع سرشار آب قرار دارد و تشکیل سرمایه و پس اندازهم، ضمن برخی از راه‌های کوچک دیگر، به همین دو مورد بصورت

درست بستگی دارد. با آنکه این تیوری نمی‌تواند بصورت قطع، علت عقب ماندگی را نشان دهی کند، زیرا کشورهای را سراغ داریم که با وصف داشتن این منابع، سخت تحت فشار فقر اقتصادی به‌سر می‌برند و برعکس کشورهای هستند که یا این منابع را دارند و یاهم از داشتن آن محروم اند؛ اما اقتصاد شان چنان درحال رشد است که با کشورهای دارای منابع سرشار طبیعی قابل مقایسه نیستند.

به هرحال، جدا از این‌که ما بخواهیم همه عقب ماندگی و بیچارگی را بدوش هوس طبیعت حواله کنیم، بهتر است بپذیریم که ما ملت و مردمی هستیم که خیلی کم دل مان به خود و کشورمان سوخته است، و همیشه متکی به غیر بوده ایم و بجای این‌که ثروت‌های انباشته‌ی موجود در درون خود و سرزمین مان را استخراج کنیم و از آن سود ببریم، منتظر فعالیت‌ها و چگونه کاری‌های دیگران نشسته ایم و رمز انکشاف را دربیرون از خود و کشورمان جستجو می‌کنیم.

روی همین ملحوظ، درد بیچارگی و فقر و تهی دستی را با گوشت و پوست و مغز و استخوان متحمل می‌شویم و با وصف حضور چندین کشور مقتدر و مقتصد جهان در کشور و کمک‌های باعوض و بلاعوض غرب و شرق، هنوز هم کشور ما زیر تهدید فقر به‌سر می برد، هزاران هزار جوان ما بیکار است، صدها هزار دیگر از وطن آواره و روانه‌ی دیار بیگانه شده اند و روز به روز، بر میزان بیکاری و تعداد فقرا و تیره‌های بی بضاعت در کشور مان افزوده می‌شود.

این درحالیست، که بخش اعظمی از منابع طبیعی در کشور ما دست نا خورده باقیست و قسمتی هم توسط مافیای داخلی وخارجی به تاراج می‌رود. هزاران هکتار زمین در کشور مانند وادی‌های پرپهنای بکوا در فراه، وادی‌های وسیع در هیرمند و صحرای وسیع آب دان در کندز و هزاران هکتار دیگر در مابقی ولایات و شهرستان‌ها و حتا در دو جانب دریاهای خروشانی که از دل این سرزمین جاریست، بگونه‌ی لامزروع باقی بوده و ده‌ها رودبار مواج دیگر با آب‌های زلال، بدون این‌که مهارشود و بندی بر آن اعمار گردد و یا پروژه‌ی در کناره‌های آن سرو سامان یابد، به کشورهای همسایه می‌ریزد، و تنها چیزی که از آن به ما و مردم مان بجا می‌ماند، تخریب سواحل و آب گیری خانه‌ها و تلف شدن ده‌ها و صدها انسان در پی هر آب خیزی این دریاها مانند آموست.

این‌جاست، که ما از آنچه داریم بجای سود، رنج می بریم و دیگران نفع. و نمونه‌ی آن هم، بر همه هویداست که ما حتا مواد اولیه‌ی خود را از بیرون مرزها وارد می‌کنیم و از چندی بدین‌سو که بندر تورخم مسدود است، از ترکاری و میوه جات، تا اقلام غذایی دیگر قیم شان، دو و حتا بیشتر از دو برابر افزایش یافته و داد و فریاد مردم فقیر کشور بازهم در پی آن بالا شده است.

بنده نگارنده‌ی این سطور، ضمن این‌که واردات اکثر کالاهای تجارتی از کشورهای دیگر را به‌سود کشور و مردمم نمی‌دانم، مسرّانه تلاش می‌کنم، تا از اقتصاد داخلی در تمام عرصه‌ها -اعم از تکنالوژی، ادویه‌جات، صنایع گازی و نخی، مواد الکترونیکی، تعمیراتی و حتا مواد خوراکی- حمایت صورت گیرد و حکومت افغانستان درین عرصه توجه جدی نماید تا بیش‌تر ازین خویشتن را در اوراق تاریخ به بدنامی شهره نه‌نموده و حد اقل دل سوزی که از دست شان به این ملت ساخته است دریغ نه‌نمایند.

چه درد آور است برای ملتی که سال‌ها و سده‌ها حرف اول را در مقابل کشورهای همسایه و منطقه می‌زد و فیصله‌هایش برهم زننده‌ی و زنه‌ی سیاست در منطقه و جهان بود، امروز چنان درگیر خود است و به حدی از جانب بیگانگان و حتا همسایه‌هایش تعذیر و تحقیر می‌شود، که عمق این درد، استخوان ناظران بر شرایط را می‌سوزاند.

کشور و مردمی که در جهان‌گیری و غیرت و فتوحات شهره بود، امروز چنان در غم و اندوه پیچیده است، که انگار جامه‌ی غم بر تنش دوخته اند و از دست فرزندان ناخلفش باید برای سالیان متمادی زجر ببیند و داشته‌های مادی و معنوی اش را درین راه قربانی کند و سرانجام، با انبوهی از ثروت مادی و معنویی که در آغوش دارد، شلاق‌های پردرد تاریخ را بر دوش‌های پرزخم و بیمارش متحمل شود. طلا و لاجورد و زمردی که دردی از دردهای این ملت را مداوا نکند، مس و نقره و یورانیم و جستی که نتواند بر زخمی التیام نهد، نفت و گاز فراوانی که چاره برای مشکل مردم درد دیده و فقیر ما نشود، به چه روزی به درد خواهد خورد؟

که مقصر است؟ ما چرا ملتی نمی‌شویم که لا اقل برای نسل‌های بعدی مان بجای درس خیانت و جفا و ویرانی، درس فداکاری، همدلی، آبادی و عمران بدهیم، بجای ذلت پذیری و اسارت، درس آزادگی و شور و قیام و درس میهن‌دوستی و بیداری بیاموزیم. ما اگر ویرانی به ارث بردیم، اگر نا کارگی را میراث دار شدیم، اگر ضعف علمی و بیچارگی و بی‌سوادی را تحویل گرفتیم، آیا سزاوار است که ویران تر و بیچاره‌تر، مظلوم‌تر و آواره تر و پریشان حال و دردمند به نسل‌های پس از خویش، کشوری را بجا بگذاریم؟ مگر تاریخ به ما نفرین نخواهد گفت؟ ایمان دارم که با این بی‌تفاوتی، مورد لعن و نفرین تاریخ و نسل‌های پس از خویش قرار می‌گیریم.

پس، ما باید رسالت‌مندانه گام برداریم، آگاهانه برزمیم، دل‌سوزانه سنگ بالای سنگ بگذاریم، تا باشد، دردی را درمان، زخمی را التیام، و ویرانه‌ی را آباد نموده، تا حد اقل مصداق این بیت شیدا نشویم که:

کفن و سوزن ما جمله ز بیگانه‌ی ما
آری بازار جهان کشور ویرانه‌ی ما

تا چه وقت، باید مدیون احسان پاکستان و ایران و کشورهای مشترک المنافع آن سوی آمو باشیم و تا کی این بیچارگی را جزی از سرنوشت خویش قلم داد نموده و سر تعظیم در برابر هر جبر و اکراهی از سوی هر زور گو و متجاوزی خم کنیم و یا از بیچارگی و فقر ما هرکسی سود ببرد و مارا برای سالیان دیگر در همین وضع نا بسامان نگه بدارد. بیجا نیست، این شعر عبدالرحیم شیدا را در پیوند به این موضوع بخوانیم:

ای وطن! معدن طلا تو نداری؟ داری!
لاجورد و مس زیبا تو نداری؟ داری!
معدن نقره‌ی اعلا تو نداری؟ داری!
گنج سرشار به‌هرجا تو نداری؟ داری!
برسرگنج نشستیم و زغربت به گداز
دست ما بهر گدایی به جهان است دراز

habibi@eslahonline.net

گلبرگهای ادبی

کوم یو ډیر متقي دي؟

د امیرالمؤمنین حضرت عمر فاروق (رضی الله تعالی عنه) نه یو ځل چا پوښتنه وکړه ،چی کوم یو ډیر متقی دی، هغه یو چی نه شتمنی اونه قوت لري ،او نه ورته د گناه لاري چاري معلومي دی ، او گناه نه کوي

او که هغه څوک چی هم مالی او بدنی ځواکمنتیا لري، او هم ورته د گناهونو لاری چاري ښی معلومی وي ، او ددی ټولو سره سره بیا هم له گناه او معصیت نه ځان ساتي؟

امیرالمؤمنین حضرت عمر فاروق (رضی الله تعالی عنه) ورته وویل :ـــ دا دویم سړی ،چی هر څه ورته معلوم او په ډاگه دي ، لاس رسي هم ورته لری ، او بیا هم گناه نه کوي ، همدا ډیر متقی او نیک صالحه دي .

نو اي ځوانه وروره !

نن چی ته ښي ځواکمني متهی لری، او گناه هم کولای شي ، پام چي د شیطان په لمسه کار ونکړي، او د سراب په څیر ، چی تږی انسان پری دوکه کیږی ،چیرته دوکه نشي.

آیا ته به یې خیرات کړې؟

د حضرت عثمان رض عنه د خلافت په زمانه کې یوه انصاری پخپل باغ کې لمونځ کاوه خرما پخی شوی وی او وښکیان د خرما د کثرت په وجه کاږه شوی وو سترگی یی پر وښکیانو ولگیدی نو ډېر ښه ورته ښکاره شو فکر یی پکی بند شو چې په دغه یې په مونځ کې خلل پیدا شو او سهو شو.

د لمانځه په هېرېدو یې فکر دومره خراب شو چې عزم یی وکړ چې دا باغ به نه پریږدم . حضرت عثمان رض ته راغی او عرض یی وکړ چې دا باغ د الله په لاره کې نفقه کوم هرڅه چې په کوی ستا خوښه ده . حضرت عثمان رض دا باغ په پنځوس زره درهمه خرڅ کی پیسی یی په دینی کارو کې ولگولی (موطا امام مالک).

قول‌های چند از بزرگان در باره حسد

حسد یا چشم تنگی، شادمانی انسان را می رباید و بیماری، شکست و فقر می آورد.

ذهن ما قابلیت برنامه‌ریزی دارد و این ما هستیم که تصمیم می‌گیریم حسود باشیم، افسوس بخوریم و یا شاد باشیم و لذت ببریم.

حسادت، بیماری روحی بدخیمی است که ممکن است در هر شغل، هر شخص و شخصیتی سرایت کند.

درمان این بیماری، بسیار سخت است، تنها درمان آن انجام رفتاری متضاد است، یعنی انجام رفتاری همراه با بخشش، مهربانی و نیکی.

حسود حتی با مقدرات خداوند و تقدیر دیگران، سر جنگ دارد.

رشک بردن را نادیده بگیرید و به کلی آن را فراموش کنید. زیرا این حس، همیشه شما را شکنجه خواهد داد.

حسد همچون مگس است که همه جای بدن سالم را رها می کند و بر روی زخمهای آن می نشیند.

پنج چیز است که پنج چیز از آن نزاید: دلی که خانه ی غرور است، کانون محبت نشود. یاران فرومایه، نکوخویی ندانند، تنگ نظران ره به بزرگی نبرند، حسودان بر جمال و کمال جز به چشم کین ننگرند و دروغگویان از کسی وفا و اعتماد نبینند.

آنکس که به کسی دیگر حسد ورزد، دلیل بر آن است که اعتراف به برتری او کرده است.

د حوا لورې، درنه ښښنه غواړم...

کله نا کله یې بې مقدمې له خولې ووزي:

(خدای مې دې یوه شیبه بې له تا نه کوي.)

پوهېږم چې دومره هم نه یم پرې گران. اصلا یې د جملې ترکیب هم ظریف وي ځکه په دعا کې اصلا خپل ځان ټاکي.

هغه ځکه زما له مرگه دومره ویریږي چې د خویندو محرومیت یې لیدلی.

هغوی چې له کونډیدو سره یې ژوند له مرگه ډېر بې خونده شوی.

دلته د حوا لور داسې بې وسه ده!

(داکتر هدایت الله حمیدي)

معلوماتی

چلوونکی: عبدالرزاق حبیبي

۵ راه فوری برای کنترل عصبانیت

به آرامی یک گیلاس آب بنوشید

یک گیلاس آب برای خود بریزید و بسیار به آرامی بنوشید؛ روی هر جرعه آب تمرکز کنید، تصور کنید که چه طور آب از دهانتان به معده فرو می‌ریزد، به این صورت خود را آرام تر می‌یابید.

فشار عصبانیت را خالی کنید

یک بالش نرم به شما کمک می‌کند دوباره آرام شوید تمام عصبانیت خود را به روی بالش خالی کنید، مشت محکمی به بالش بزنید و در چند دقیقه عصبانیت شما کم می‌شود!

به چهره واقعا خنده داری فکر کنید

چشمانتان را ببندید و چهره کسی که از دست او عصبانی هستید را به خاطر آورید، اکنون او را به خنده دارترین حالت ممکن تصور کنید.

نفس عمیق بکشید

خود را کناری بکشید، چشمانتان را ببندید و نفس عمیق بکشید، سعی کنید صدای تنفستان را در حال دم و بازدم بشنوید؛ ذهن خود را ببندید، اجازه ندهید هیچ صدای دیگری را غیر از تنفستان بشنوید؛ نفس‌های آرام و عمیق

خود را درگیر یک فعالیت ذهنی کنید

به محض اینکه خود را عصبانی یافتید، سرگرم کاری شوید تا ذهن شما مشغول شود،اگر چیزی را نیافتید، تنها چشمانتان را ببندید و شروع به شمارش اعداد برعکس از بزرگ به کوچک و یکی درمیان کنید؛ به این صورت، ۱۰۰، ۹۸ و ۹۶ به زودی درمی‌یابید که آنقدر مشغول فکر به این مسئله شدید که عصبانیت خود را فراموش کرده‌اید. (از سایت موفقان).

در باره آرامش گفته اند...

آزادي دريايي متلاطم و طوفاني است. مردان بزدل، آرامش استبداد را بر اين طوفان ترجيح مي دهند.((توماس جفرسون))

تلاش براي سلامت رواني، تلاش براي آرامش معنوي و هماهنگي اجتماعي نيز هست.((آبراهام مازلو))

شعر، گونه اي از حالت تاثر و هيجان است كه در آن حالت، آرامش و سكون به انسان دست مي دهد.((آندره موروا))

كاهلي بيش از هر چيزي آرامش بخش است.((فرناندو پسوا))

آرامش تنها از آرامش نشات مي گيرد.((فرناندو پسوا))

انسان آزاده مي تواند خوب يا بد باشد، اما انسان غير آزاده ننگ طبيعت است و كوچكترين آرامش، خواه آسماني يا زميني، وجود ندارد.((نيچه)). (از سايت راهپو).

حکایت بهلول و آب انگور !

روزی یکی از دوستان بهلول گفت: ای بهلول! من اگر انگور بخورم، آیا حرام است؟

بهلول گفت: نه !

پرسید: اگر بعد از خوردن انگور در زیر آفتاب دراز بکشم، آیا حرام است ؟

بهلول گفت: نه!

پرسید: پس چگونه است که اگر انگور را در خمره ای بگذاریم و آن را زیر نور آفتاب قرار دهیم و بعد از مدتی آن را بنوشیم حرام می شود؟

بهلول گفت: نگاه کن!

من مقداری آب به صورت تو می پاشم. آیا دردت می آید؟

گفت: نه!

بهلول گفت: حال مقداری خاک نرم بر گونه ات می پاشم. آیا دردت می آید؟

گفت: نه!

سپس بهلول خاک و آب را با هم مخلوط کرد و گلوله ای گلی ساخت و آن را محکم بر پیشانی مرد زد !

مرد فریادی کشید و گفت: سرم شکست !

بهلول با تعجب گفت: چرا؟ من که کاری نکردم !

این گلوله همان مخلوط آب و خاک است و تو نباید احساس درد کنی، اما من سرت را شکستم تا تو دیگر جرات نکنی احکام خدا را بشکنی!!

د دوامداره پرمختګ موخې

عبدالله جاوید

د ۲۰۱۵ زیږدیز کال په سپټمبر کې د ۱۹۳ هېوادونو رهبرانو د دوامدار پرمختګ په ۱۷ نړیوالو موخو هوکړه وکړه. که دغه موخې بشپړې شي، دا به تر ۲۰۳۰ پورې د شدید فقر (سختې بېوزلۍ)، نابرابرۍ او اقلیمي بدلون د پای په معنی وي. نړیوالې موخې یا همدغه د دوامدار پرمختګ موخې (Sustainable Development Goals (SDGs)) یوازې هغه مهال نتیجه ورکوي چې موږ د هغو لپاره مبارزه وکړو؛ او تاسو د خپلو حقونو لپاره تر هغه مبارزه نشئ کولای تر څو هغه موخې ونه پېژنئ چې څه دي. موږ په دې باور یو چې دغه موخې یوازې هغه وخت بشپړېدی شي چې موږ یې مشهورې کړلای شو.

دوامدار پرمختګ څه شی دی؟

• دوامدار پرمختګ هغه پرمختګ ته ویل کېږي چې اوسنۍ اړتیاوې، پرته له دې چې د راتلونکو نسلونو د اړتیاوو د پوره کولو وړتیا ته ګواښ پېښ شي، پوره کړي.

• دوامدار پرمختګ د خلکو او خاورینې کرې د جامع، تلپاتې او انعطاف منوونکې راتلونکې جوړلو په لور د همغږو هڅو بلنه ورکوي.

• د دوامدار پرمختګ د ترلاسه کولو لپاره د دغو دریو اصلي عناصرو همغږي کول اړین دي: اقتصادي وده، ټولنیز شمولیت او چاپېریالي خوندېینه. دغه عناصر یو له بل سره تړلي دي او د وګړو او ټولنې د هوساینې او نېکمرغۍ لپاره اړین دي.

• د بېوزلۍ (فقر) د ټولو بڼو او بُعدونو له منځه وړل د دوامدار پرمختګ یو سترګې-نه-پرې-پټېدونکی شرط دی. د دې په پار(خاطر)، تلپاتې، شامله او عادلانه اقتصادي وده باید پراختیا ومومي، د ټولو لپاره باید نور هم ستر فرصتونه رامنځ ته شي، نابرابري باید راکمه شي، د ژوند اساسي معیارونه باید لوړ شي، عادلانه ټولنیز پرمختګ او شمولیت ته باید وده ورکړل شي، او د طبیعي سرچینو او اېکوسیستمونو بشپړ او دوامداره مدیریت ته باید پراختیا ورکړل شي.

د دوامدار پرمختګ موخې څه شی دي او له کومه شوې؟

د دوامدار پرمختګ موخې (SDGs) په ۲۰۱۲ کې د برازیل په ریو ښار کې د دوامدار پرمختګ لپاره د ملګرو ملتونو په کنفرانس کې وزېږېدې. هدف د یو لړ نړیوالو موخو رامنځ ته کول وو، تر څو بېړنۍ چاپېریالي، سیاسي او اقتصادي ننګونې چې زموږ نړۍ ورسره مخ ده، حل کړي.

SDGs د زریزې پرمختیایي موخو (MDGs) ځای ونیو، کومو چې په کال ۲۰۰۰ زېږدیز کې د فقر او بېوزلۍ د له منځه وړلو لپاره یوه نړیواله هڅه پیل کړه. MDGs د نورو پرمختیایي لومړیتوبونو تر منځ، د شدیدې بېوزلۍ او لوږې د له منځه وړلو، د وژونکو ناروغیو د مخنیوي او ټولو ماشومانو ته د لومړنیو زده کړو د غځولو لپاره د پېژندلو وړ او په نړیواله کچه منل شوې موخې وټاکلې. د ۱۵ کلونو لپاره، MDGs په بېلابېلو مهمو برخو کې پرمختګ وکړ: د عاید د فقر راکمول، اوبو او حفظ الصحې ته د اړتیا وړ لاسرسی چمتو کول، د ماشومانو د مړینې د کچې راټیټول او په چټکتیا سره د مور او ماشوم روغتیا لاښه کول. دوی همدا ډول د وړیا لومړنیو زده کړو لپاره نړیوال خوځښت پیل کړ، او هېوادونه یې هڅول تر څو په

خپلو راتلوونکو نسلونو پانګونه وکړي. تر ټولو د پام وړ لا دا چې MDGs د اچ آی وي/آېډز او نورو تداوي وړ ناروغیو لکه ملاریا او توبرکلوز سره د مبارزې په برخه کې ستر ګامونه پورته کړل.

د MDG سترې لاسته راوړنې

- د یو میلیارد (زرو میلیونو) څخه ډېر خلک د شدید فقر څخه راوویستل شول (د ۱۹۹۰ راهیسې)،
- د ماشومانو مړینه د نیمایي نه راټیټه شوه (د ۱۹۹۰ راهیسې)،
- د ښوونځي څخه د پاتې ماشومانو شمېره د نیمایي نه ډېره راکمه شوه (د ۱۹۹۰ راهیسې)،
- د اچ آی وي/اېډز تیټېدنه (سرایت) نږدې ۴۰ سلنه ښکته راولوېد (د ۱۹۹۰ راهیسې).

د MDGs پاتشونې (میراث) او لاسته راوړنې موږ ته په نویو موخو د کار کولو په تړاو ارزښتناک درسونه او تجربې راکوي. خو په ګرده نړۍ کې د میلیونونو خلکو لپاره کار تر اوسه ناتمام پاتې دی. موږ باید تر هغه مخته ولاړ شو تر څو لوړه ختمه شي، روغتیایي خدمات نور هم ښه شي او هر ماشوم د لومړنیو زده کړو ترلاسه کولو څخه وروسته ښوونځي ته ولاړ شي. د دوامدار پرمختګ موخې همدا ډول په یوه ډېره پایداره لاره د نړۍ د روانولو یوه بېړنۍ بلنه ده.

د دوامدار پرمختګ موخې یوه زغرده ژمنه ده د هغه څه د پای ته رسولو په پار چې پیل کړي مو دي، او د ځینو هغو تر ټولو اړینو ننګونو سره د مبارزې په پار چې نن نړۍ ورسره مخ ده. ټولې ۱۷ موخې سره تړلي دي، په دې معنی چې د یوې موخې بریالیتوب د نورو ټولو موخو په بریالیتوب اغېز پرېږدي. د اقلیمي بدلون د ګواښ سره ډغره د ماتېدونکو طبیعي سرچینو په سمبالونه (مدیریت) اغېز لري، د جنسیتي برابرۍ او یا غوره روغتیا ترلاسه کول د فقر په له منځه وړلو کې مرسته کوي، او د سولې تغذیه کول او شاملې ټولنې بې عدالتي راکموي او د اقتصادي ودې سره مرسته کوي. چې خبر رالنډه شي، د راتلوونکو نسلونو د ژوند د لاښه کولو لپاره دا تر ټولو ستر چانس دی چې موږ یې لرو.

د دوامدار پرمختګ موخې د یوه بل تاریخي تړون سره، چې په ۲۰۱۵ کې د پاریس د اقلیم COP۲۱ په کنفرانس کې منعقد شو، یو ځای رامنځ ته شوې. د طبیعي پېښو د ګواښ د راټېټولو لپاره د سېدنایي د کارچوکاټ سره یوځای چې د ۲۰۱۵ په مارچ کې په جاپان کې لاسلیک شو، دغه تړونونه د ګډو معیارونو او ترلاسه-کېدو-وړ اهدافو یوه ټولګه چمتو کوي تر څو هوا ته د کاربن خوشې کول راکم شي، د اقلیمي بدلونونو او طبیعي پېښو ګواښونه مدیریت شي، او د یوه بحران نه وروسته بېرته په لا ښه ډول جوړ شي.

د دوامدار پرمختګ موخې په دې بېسارې دي چې هغه موضوعګانې تر پوښښ لاندې نیسي چې په موږ ټولو اغېز پرېباسي. دوی زموږ په دې نړیوال تعهد بیاځلي تأکید کوي چې فقر به په همېشني ډول او هرچېرته له منځه وړو. دوی همدومره تپاک نیولي (حریص) دي تر څو دا یقیني کړي چې هېڅوک هم د دې کاروان څخه شاته نه دي پاتې شوي. تر ټولو مهمه دا چې دوی موږ ټول راښکېلوي تر څو یوه پایداره، لاخوندي او لاهوسا خاورینه کره د ټول بشریت لپاره جوړه کړو.

د دوامدار پرمختګ ۱۷ ګونې موخې

د نړۍ د ۱۵۰ رهبرانو څخه ډېر د ملګرو ملتونو په مقر کې چې په نیویارک کې موقعیت لري راټول شوي ؤ تر څو یوه تپاک نیولې نوې د دوامدار پرمختګ اجنډا، په یوه ۳ورځنۍ سرمشریزه کې چې سپټمبر په ۲۵مه د جمعې په ورځ سرته ورسېده، تصویب کړي.

۲۰۱۵ یو تاریخي او بېساری فرصت ډالۍ کوي تر څو د نړۍ هېوادونه او اوسېدونکي په ګډه تصمیم ونیسي او په نویو لارو تګ پیل کړي تر څو هر چېرته د خلکو ژوند لاښه کړي. دغه تصمیمونه به د نړۍ د عمل لوری مشخص کړي تر څو فقر ته د پای ټکی کېږدي، د ټولو لپاره هوساینې او نېکمرغۍ ته لا وده ورکړي، چاپېریال خوندي وساتي او د اقلیمي بدلون مسئله حل کړي.

د ملګرو ملتونو د ۱۹۳ غړو دولتونو له لوري پرې هوکړه شوې دا نوې اجنډا، زموږ د نړۍ د بڼې بدلول: د دوامدار پرمختګ لپاره د ۲۰۳۰ اجنډا، د یوې اعلامیې، د دوامدار پرمختګ د ۱۷ اصلي موخو او ۱۶۹ فرعي موخو څخه جوړه شوې ده.

زه دلته یوازې د ۱۷ اصلي موخو عنوانونه لیکم او ان شاء الله په راتلونکو لیکنو کې به مې په ټوله کې د دوامدار پرمختګ په موخو او بیا په هره موخه په ځانګړې توګه منظم بحث لرم او کوښښ به کېږي چې د دې موخو په اړه د نړیوالو پرمختګونو تر څنګ د افغانستان زمینې ته هم پاملرنه وشي چې آیا افغانستان په دې موخو کار کړی؟ او که یې کار کړی، څومره کار یې کړی او څه ډول یې کړي؟

۱- د فقر ختمول،
۲- د لوږې له منځه وړل،
۳- ښه روغتیا او هوساینه،
٤- باکیفیته زده کړې،
٥- جنسیتی برابري،
٦- پاکې اوبه او روغتیا ساتنه،
۷- ارزانه او پاکه انرژي،
۸- ښه کار او اقتصادي وده،
۹- د نابرابرۍ کچه راټیټول،
۱۰- صنعت، نوښت او زېربنا،
۱۱- پایداره ښارونه او ټولنې،
۱۲- مسئوولیت منوونکی لګښت او تولید،
۱۳- د اقلیم اړوند اقدام،
١٤- تر اوبو لاندې ژوند،
۱۵- په وچه کې ژوند،
١٦-سوله، عدالت او پیاوړي بنسټونه،
۱۷- د اهدافو لپاره ګډ کار.

نگاهی اجمالی به سیر تاریخی اندیشه‌ی اسلامی

(قسمت پایانی)

عزیز احمد حنیف

آغاز رکود فکری در جوامع اسلامی

با درنظرداشت آنچه گفته آمدیم، مسلمانان در قرن‌های نخست توانستند یکجا با زمان حرکت کنند و مسایل اجتماعی خویش را در بخش های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در روشنی اصول چهارگانه قرآن، حدیث، اجماع امت و قیاس (عقلانیت فقهی) نظم ببخشند. توسعه دامنه‌ی عقلانیت در بخش‌های فقه اسلامی و علوم معاصر در قرون اولیه، نشان می‌دهد که رویدادهای زمان، نیازمندی های اجتماعی و مقتضیات جوامع بشری ایجاب می‌کرده است، تا شریعت اسلامی یکجا با زمان حرکت کند و با خلاقیت‌های تمدنی بشر، نه از سرِ تضاد، بل‌که به عنوان نظام فطری الهی، دست آشتی دهد و بر پیشرفت‌های علمی مبنی بر فراهم آوری تسهیلات و ترقی در زندگی تمدنی انسان‌ها، مهر تأیید نهد.

از همین جاست که اسلام با روحیه‌ی تقلید از قرن‌های نخست سخت مخالف بود، رکود و انجماد فکری را رد می‌کرد و با هرنوع وابستگی به بیگانه‌گان سخت مخالف بود و به نوگرایی مستمر و متداوم در هر بخش تأکید می‌نمود.

در مدارس دینی آن زمان، به‌سان دانشگاه‌های امروزی، در کنار علم تفسیر و فقه و حدیث، علم نجوم و فلسفه و ریاضیات و سایر علوم عصری خوانده می‌شد و هیچ یکی بر دیگری خُرده نمی‌گرفت تا آن‌که رفته رفته مذاهب فقهی به لحاظ کمی از صد مذهب تجاوز کرد و دغدغه‌ی فروپاشی نظام سیاسی را به وجود آورد.

آدام مِتز نویسنده‌ی کتاب «تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری» بدین باور است که «مذاهب فقهی اهل‌سنت عمدتاً به‌علت باز بودن باب هرگونه اجتهاد و کثرت عمل به قیاس و پشتیبانی خلفاء و عوامل دیگر به نحو چشمگیری فزونی یافت؛ تا جایی که بعضی تعداد مذاهب مورد تقلید مردم را در نیمه قرن چهارم تا ۱۳۸ مذهب و برخی تا ۵۰۰ مذهب دانسته‌اند». (تمدن اسلامی در قرن چهارم، ج۸۷/۱).

کثرت آرای فقهی، ضمن آن‌که بیان‌گر آزادی اندیشه در باب مسایل تشریعی بود و پیشرفت‌ها و خلاقیت‌های فکری در بخش های مختلف را به دنبال داشت، اما آشفتگی‌های سیاسی که در هر عصر و زمان یک واقعیت مسلم است، با درنظرداشت تأثیرگذاری فقه و فقهاء در تحولات اجتماعی، می توانست در انقسام و چند دسته‌گی خلافت اسلامی نقش داشته باشد. بدین لحاظ در نیمه‌ی دوم قرن چهارم هجری در حلقات سیاسی و فقهی، مسأله تقلید و انحصار مذاهب مطرح گردید.

«علت روی آوردن فقهای اسلام به تقلید این بود که بحران های سیاسی منجر به انقسام دولت اسلامی گردید و دولت اسلامی واحد در اثر بحران‌هایی که توسط دشمنان اسلام در جامعه اسلامی ایجاد گردیده بود به چندین دولت منقسم شد. به‌طور مثال، دولت اسلامی واحد به دولت هایی نظیر دولت ساسانی در شرق که پایتخت آن بخارا بود، دولت اموی در اندلس به قیادت عبدالرحمن ناصر و دولت فاطمی در شمال افریقا انقسام یافت و بدین ترتیب دولت اسلامی مرکزی از بین رفت و دولت های کوچک که دشمن یک‌دیگر بودند جایگزین آن گردیدند». (اساسات حقوق اسلام، ج۱ص۱۹۹).

یکی دیگر از انگیزه‌های طرح توقف اجتهاد این بوده است که یک‌تعداد افراد غیر واجد شرایط در روشنی احادیث ضعیف و غیر قابل استدلال، و هم‌چنان برداشت‌های نادرست از آیات قرآن کریم، به استنباط و استخراج احکام فقهی می‌پرداخته اند و از این طریق باعث گمراهی عوام الناس می‌گردیده اند.

در قرن سوم هجری، گروه‌های کلامی نیز در شهرهای مختلف اسلامی ظهور کردند و فلسفه‌ی یونان نیز از طریق ترجمه کتاب‌های افلاطون و ارسطو به مراکز علمی مسلمانان راه یافت و با درنظرداشت شیفتگی مسلمانان به کسب علوم مختلف، مورد استقبال اصحاب مدارس نیز قرار گرفت و به نام فلسفه‌ی نو افلاطونی شامل نصاب آموزشی مدارس گردید و تا چند قرن ادامه یافت.

با درنظرداشت عوامل فوق، علماء به جای آن‌که یک میکانیزم برای اجتهاد فقهی می‌ساختند و به‌سان اندیشمندان علم رجال در تاریخ حدیث به جرح و تعدیل فقیهان می‌پرداختند، به توقف اجتهاد و انحصار مذاهب در چهار تأکید کردند و بدین امر، بدون درنظرداشت پیامدهای ناگوار آن، اکثریت قاطع علمای اسلام مهر تأیید گذاشت.

انحصار مذاهب فقهی در چهار

آن‌چه از خلال پژوهش‌های تاریخی به دست می‌آید، برخی از مؤرخان، انحصار مذاهب در چهار را به سال ۳۶۵ و برخی دیگر به سال ۳۸۱ هـق ارتباط داده اند، اما قدر مسلم این است که بحث انحصار مذاهب در نیمه‌ی دوم قرن چهارم هجری در حلقات سیاسی و علمی راه یافته است و و چهار امام معروف اهل سنت از سوی علمای و زمام‌داران سیاسی زمان، به حیث بزرگترین مراجع تقلید به لحاظ کثرت فتوا و پیروان بیشتر، تشخیص و شناسایی شده اند و رفته رفته تا نیمه‌ی قرن هفتم، یعنی سال ٦٥٦ که دوره خلافت عباسیان به پایان می‌رسد و شهرهای اسلامی مِنجمله بغداد به دست مغولان می افتد، در تمام جوامع اسلامی شکل رسمی را به خود می‌گیرد.

علمایی که بعد از قرن هفتم آمدند همه روی انحصار مذاهب فقهی در چهار تأکید کردند و تقلید از این مذاهب را واجب گفتند؛ چنانچه دیده می شود امام ابن تیمیه محدث و فقیه معروف حنبلی (٦٦١-٧٢٨هـق) تأکید می‌کند که سخن حق به هیچ‌صورت بیرون از مذاهب چهارگانه نمی تواند بود». (الفتاوی المصریه، ۸۱).

همانطور، امام بدر الدین زرکشی (٧٤٥-٧٩٤هـق) فقیه معروف شافعی که تألیفات ارزشمندی در در فقه و حدیث و عقیده دارد، اجماع امت بر تقلید از مذاهب چهارگانه را نقل نموده است. (البحر المحیط، ۲٤۰/۸).

شهاب الدین نفراوی (۱۰۴٤-۱۱۲٦هـق) فقیه معروف مالکی با استناد به اجماع امت به وجوب تقلید از مذاهب چهارگانه حکم نموده و بیرون شدن از این مذهب را حرام دانسته است. (الفواکه الدوانی، ۳٦٥/۲). زین الدین ابن نجیم فقیه معروف حنفی متوفای (۹٦۹هـق) و مؤلف کتاب نفیس «البحر الرائق فی شرح کنز الدقائق» بدین نظر است که مخالفت با مذاهب چهارگانه مخالفت با اجماع امت است. (الأشباه والنظائر، ۱۳۱/۱).

گرفتاری جوامع اسلامی به بیماری های متنوع

این امر با وجودی که در حفظ پیوندهای اجتماعی در جوامع اسلامی تأثیر به‌سزایی گذاشت اما بدین معنا نبود که دیگر دروازه اجتهاد بسته شده باشد؛ به‌خاطری که علمای هر مذهب اجازه داشتند تا در چهارچوکات مذهب خویش در پیوند به رویدادهایی که پیش می‌آید، اجتهاد کنند و مطابق به نیاز و مقتضای زمان، فتوا دهند. اما طوری‌که دیده می‌شود، از انحصار مذاهب طوری برداشت شده است که گویی دیگر هیچ کسی نمی آید که ظرفیت جتهاد را داشته باشد و برای هیچ شخصی اجازه نیست که در مسایل فقیه، مجتهدانه نظر دهد. ریشه‌ی اصلی انجماد فکری ای که حد اقل شش قرن دامن گیر تمام جوامع اسلامی شد، دقیقاً همین نقطه بود؛ در حالی‌که ایجاب می‌کرد تا هریکی از مذاهب اربعه یکجا با زمان حرکت کند و همواره باید از سوی پژوهشگران آن مذهب که به علوم قرآن و حدیث و فقه و قواعد زبان عربی و سایر فنون مورد نیاز، دسترسی داشتند و دارای ظرفیت اجتهاد بودند، در روشنی اصول پی‌ریزی شده از سوی علمای پیشین مانند: عرف، استحسان، مصلحت، دفع مفسده و جلب مصلحت، در داخل مذهب خویش به اجتهاد روی مسایل جدید بپردازند و به‌سان پیشینیان در قبال رخدادهای زمان و ساختارها و تحولات اجتماعی خود را مسئول بدانند و از زمان عقب نیفتند. اما چنانچه دیده می‌شود، توقف اجتهاد فقهی در شهرهای اسلامی به طور مستقیم بر روند خلاقیت فرهنگی و شگوفایی تمدن علمی مسلمانان در شهرهای بلخ و بخارا و سمرقند، هرات و نیشاپور و قزوین و اصفهان، بصره و کوفه و بغداد و موصل، دمشق و حلب و حِران، قاهره و اسکندریه تا قرطبه و غرناطه در آن‌سوی دریای مدیترانه و سایر شهرهای اسلامی تأثیر افکند و تمدن اسلامی آهسته آهسته از سرزمین های مشرق زمین به سوی اروپا کوچ کرد؛ چنانچه از آغاز قرن چهاردهم میلادی که مصادف به قرن هشتم هجری قمری است، عهد رنسانس یا نوزایی در اروپا آغاز گردید و تا سه قرن بعد، مسلمانان از مدار زمان بیرون ماندند و چرخ زمان به سود اروپاییان به حرکت در آمد.

اندیشه‌های ابن رشد، فیلسوف و شارح اندیشه‌های ارسطو، ابن حزم، فقیه، محدث، فیلسوف، عالم ادیان و مذاهب، ادیب و شاعر و یکی از چهره‌های درخشنده تاریخ علمی مسلمانان، ابی حامد غزالی، فیلسوف و عارف، ابن سینای بلخی، فیلسوف و حکیم، شیخ اشراق شهاب الدین سُهروردی، عارف و فیلسوف نامدار، ابونصر فارابی، فیلسوف، جامعه شناس، ریاضی‌دان و موسیقی‌شناس، ابن طفیل، طبیب، فیلسوف، شاعر و فقیه اندلسی، ابن هیثم، پدر فیزیک نور، ابن یونس مصری، اخترشناس و ریاضی‌دان، ابوریحان بیرونی، فیلسوف، منجم و ریاضی‌دان، ابوحامد کرمانی، مؤرخ، طبیب، شاعر و فیلسوف، ابوالعباس نیریزی، منجم و ریاضی‌دان، ابوسعید سجزی، منجم و ریاضی‌دان، ابومنصور مؤفق هروی، کیمیاگر و حکیم، جابر بن حیان، کیمیاگر معروف، خواجه نصیر الدین طوسی، ریاضی‌دان، اخترشناس و فیلسوف، محمد بن موسی خوارزمی، ریاضی دان و کیهان شناس و صدها عالم دیگر که از قرن های اول الی هفتم هجری در راستای خلاقیت تمدن علمی مسلمانان نقش آفریده بودند، محصول تلاش‌های آنان در نتیجه‌ی حاکمیت انجماد فکری بر فضای عالَم اسلام، به یکبارگی راه اروپا را در پیش گرفت و در قلمرو سیاسی بزرگ اسلام که از آنسوی دریای مدیترانه تا قفقاز و هند را در بر گرفته بود، یک خاموشی بی سابقه‌یی سایه افکند و مسلمانان به خواب عمیق رفتند.

باوجود آن‌که در خلال این خواب طولانی، بزرگ‌مردانی مانند: شیخ الاسلام ابن تیمیه، فقیه، محدث، اخترشناس، منطق‌دان و عالِم معروف حنبلی، شاگردش اسماعیل ابن کثیر، فقیه، محدث، مفسر، مؤرخ و ادیب، ابوعبدالله محمد بن احمد قرطبی، مفسر و فقیه معروف مالکی، عبدالرحمن بن محمد بن خلدون، سیاست‌مدار، جامعه شناس، انسان‌شناس، تاریخ‌نگار، فقیه و فیلسوف نامدار، امام شمس الدین ذهبی، مؤرخ محدث مشهور، ابن بطوطه مؤرخ، قاضی و فقیه و علمای دیگری در بخش‌های مختلف آمدند تا مسلمانان را بیدار کنند اما تلاش‌های این اندیشمندان آن‌چنان که انتظار می‌رفت، کارگر نیفتاد.

جوامع اسلامی در نتیجه‌ی توقف اجتهاد و رکود تمدنی به بیماری‌های متنوع اجتماعی گرفتار شد؛ مسلمانان از کاروان تمدن بشری عقب افتادند؛ تلاش و سخت کوشی آنان در راستای کسب علم و دانش سلب گردید؛ مسئولیت ایمانی خویش در قبال میراث گران‌بهای علمی و فرهنگی ای که از گذشته به آنها مانده بود، در قبال خدا و خلق فراموش کردند تا آن‌که موسم سستی و ضعف و دون همتی فرا رسید و سردی پاییزی بر درخت اندیشه‌ی اسلامی تأثیر افکند و آن شادابی و طراوت بهارینش را از دست داد.

از نمونه‌های بارز آن یکی تغییر تصوف اسلامی از مسیر اصلی آن بود؛ صوفیان به جای تزکیه و دعوت به سوی زهد و عرفان، مصروفیت‌های ذوقی ای برای خود ایجاد کردند و از اجتماعات فاصله گرفتند و به مغاره ها و خانقاه‌ها پناه بردند و با موسیقی و پایکوبی خود را سرگرم کردند و روح ملکوتی در نهاد خویش را کشتند و سر انجام پستی و ذلت و فرومایگی را ارزش و سعادت تلقی کردند.

اختلافات درونی، بیگانه‌گی از فرهنگ و تمدن و تاریخ، هویت باخته‌گی، فراگیری جهل و دوری از علم، تبعیض‌های تباری، نفاق و تفرقه، ظلم و ستیزه جویی، جنگ و خشونت، فقر و بیچارگی، فساد و تباهی، خیانت و دو رویی، زن ستیزی، پیمان شکنی، حسد و عداوت، غیبت و تهمت و عیب‌جویی و دروغ‌گویی از جمله‌ی بیماری‌هایی بود که مسلمانان به آن گرفتار شدند.

در نتیجه‌ی بیماری‌های جوامع اسلامی، مسلمانان در جنگ‌های صلیبی شکست خوردند، سرزمین‌های مسلمانان میان قدرت‌های غربی قسمت شد؛ زمام امور مسلمین به‌دست خانواده‌های وابسته به قدرت های استعماری افتاد و از این طریق به زنجیر استبداد داخلی گیر ماندند؛ پیوندهای ایمانی میان آنها قطع گردید؛ مرزهای سیاسی، آنها را به هفتاد و دوملت تبدیل کرد. سنت های فرهنگی برخاسته از عواطف و احساسات عوام الناس، در گوشه و کنار مختلف جهان اسلام، بر شریعت اسلامی سایه افکند، قرآن کریم بر هفت پارچه‌ی ابریشمی پیچانده شد و بر طاق بلند نسیان گذاشته شد و برای فریب مردم، مراسم پوچ و بی‌معنایی به عنوان ختم قرآن، فاتحه خوانی بر مرده‌گان، برگزاری جشنواره‌ها به مناسبت‌های بی معنایی، در شهرها مروج گردید و طایفه‌یی با لباس‌ها و هیئت‌های مخصوصی از چهاردیواری مسجد سر بیرون آوردند و خود را پاسبانان شریعت اسلامی و نماینده‌گان دین و میراث‌داران پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم معرفی کردند، در حالی که نه در قلب‌شان تقوایی وجود داشت و نه در سیمای شان، از نشانه‌های ایمان و روح سیال و ملکوتی الهی چیزی دیده می‌شد و نه از عمق آیین انسان‌ساز پیامبر خاتم صلی الله علیه وسلم خبر داشتند.

داستان او مپرس از امن که من
چون بگویم آنچه ناید در سخن
در گلویم گریه ها گردد گره
این قیامت اندرون سینه به

در نیمه‌ی قرن دوازدهم هجری در حالی که جزیره عرب به دوبخش میان عثمانی‌ها و عرب‌ها تقسیم گردیده بود، شیخ محمد بن عبدالوهاب به عنوان مجددی در سرزمین نجد از توابع کشور عربستان سعودی ظهور کرد و با جدیت تلاش ورزید تا بخشی از داغ‌ها و لکه‌های به‌جا مانده از باورها و برداشت‌های نادرست در جزیره‌ي عرب را از سر و سیمای مسلمانان بزداید.

تاسې او هغوی

څومره توپیر؟

محمد وقایت الله وقار

تاسې په بې شمېره نعمتونو کې رالوی شوي یئ، زوکړه مو په داسې وخت کې وشوه چې ستاسو په کورنۍ د هېڅ راز نعمت کمی نه ؤ، ستاسو پلرونو له ډېرې خوښۍ دیګي په نغریو کېښودل او ستاسو خپل خپلوان بې راوبلل... خو هغوی ته دومره نعمتونه نه دي رسیدلي، هغوی چې څنګه وزیږېدل، د غربت او فقر په فضاء کې بې سترګې وغړولې، نه پرې چا خیرات باندې کړ او نه بې دومره مبارکیانې وشوې...

تاسو چې کله خاپوړې شروع کړې، نو سمدواره مو بابا په ځان بل نظر ومانه، کلي ته بې لوی خیرات وکړ او د کلي واړه او زاړه ټول بې یو ځل بیا مېلمانه کړل، خو د هغوی د خاپوړو په پیل وخت څوک پوه نه شول...

تاسو چې کله په خبرو پوه شوئ، ستاسو د کورنۍ سربېره د کلي او ګاونډ خلکو هم درسره مینه کوله، ستاسو په کوچنیو خولو هرې خبرې آن کنځلو هم هغوی ته خوند ورکاوه، ټولو تل هڅه کوله، چې تاسو وګړوي، خو هغوی دومره ناز نه وو لیدلی، بلکې چې کوچنی به هم ول، بده خبره به بې بده ګڼل کېده او ښې خبرې به بې ډېرو کمو خلکو اورېدې...

ستاسو د سنت ګیرا لپاره نور خیراتونه باندې شول، پلرونو ته مو د مبارکۍ پیغامونه راولېږل شول، تاسو ته ډالۍ ګانې راوړل شوې او لکه د یو جشن په څېر دا مراسم هم ښه په جوش او خروش پای ته ورسېدل، خو د هغوی د سنت ګیرا په مراسمو کې نه چاته ډالۍ ورکړل شوې او نه هم جشنونه پرې وشول...

تاسو چې لږ ستر شوئ، په عصري ښوونځیو او مدرسو کې داخل شوئ، هلته مو ډېرې زده کړې وکړې، خو هغوی داسې ښوونځي نه لرل، یواځې د جومات ملا امام صیب ته به سیپارې په لاس ورتلل، هملته به بې د دیني زده کړو، اخلاقو او تربیې سربېره د وخت نور اړین علوم هم زده کول...

تاسو هم ځوانان شوئ او هغوی هم ځوانان ول، خو ستاسو او د هغوی په ځوانۍ کې ډېر توپیر شته، په جسمي او ذهني، فطري قوت کې مو خاص فرق نه ښکاري، توپیر مو یواځې په کمال، د کمال په لاسته راوړنه او په بېلابېلو کمالونو باندې د ځان په رنګولو کې دی!

هغوی سره ددې چې د زده کړې، روزنې او لوړو موخو ته د رسېدنې دومره امکانات نه درلودل، خو په خپلو لوړو همتونو او قوي هوډونو د کمال او جمال ستوري شول، د هغوی اتلس کلن ځوان به د وخت په مروجه علومو ګاڼل شوی ؤ، د غوره قیادت، خدمت، اخلاقو، تربیې او تزکیې بېلګې به وې، د زده کړو تر څنګ به بې لږ تر لږه یو کسب هم زده ؤ، د خیر په خپرونه به ډېر حریص ول او د هر راز بدیو او باطل په خلاف به د مبارزې ډګر ته راوتل...

خو مونږ او تاسو د هغوی د کړنو او تګلارو خلاف روان یو، اتلس کلني لا څه چې تر اته ویشت کلن کېدو پورې مو نیمګړې زده کړې بشپړې کړې نه وي، زمونږ هغه تن چې په علم کې تر نورو لږ مخکې شي، د کسب په زده کړه پسې نه ګرځي، د اخلاقو د سمون او علم ته د عملي بڼې د ورکولو پروا نه کوي، د خیر د خپرونې په فکر کې نه وي، د لازیاتو کمالونو د لاسته راوړلو تلوسه ورسره نه وي او له بل لوري زمونږ ډله ډېرې هغه کسان جوړوي، چې یا خو بیخي د زده کړو مینه وال نه دي او یا بې هم په نیمګړې زده کړې بسنه کړې ده ...

هو، هغوی چې تېر شوي مسلمان ځوانان دي، له تاسو سره چې اوسني مسلمان ځوانان یئ، همدومره توپیر لري، که مونږ ددغه توپیر د له منځه وړلو لپاره راپاڅو، نو پرته له شکه چې د هغوی په څېر به د دنیا او آخرت کامراني، خوښي او لوړوالی زمونږ هم په برخه شي.

من اخوانی هستم، نه تروریست!

جهاد الحداد، سخنگوی رسمی اخوان المسلمین

برگردان: محمد مصطفی نوید

نیویارک تایمز/ طرة مصر- این کلمات را در تاریکی یکی از سلول های انفرادی زندان بدنام «طرة» در مصر می‌نویسم؛ جایی‌که از سه‌سال به این‌طرف در بازداشت به‌سر می‌برم و مجبورم که این جملات را بنویسم چون در امریکا تلاش جریان دارد که جنبش اخوان المسلمین را گروه تروریستی بخوانند، سازمانی که سال‌های زندگی‌ام را فداکارانه با آن صرف کرده ام.

ما تروریست نیستیم، فلسفه‌ی وجود اخوان المسلمین بر فهم درست اسلام و در نظر گرفتن ارزشهای عدالت اجتماعی، برابری و قانون مداری است؛ اخوان المسلمین از آغاز تأسیس (۱۹۲۸)، دو نوع زندگی را پشت سر گذاشته است: باقی ماندن در محیط متخاصم سیاسی و یا به حاشیه jehad۲رانده شده تا در رشد و شگوفایی اجتماعی کشور نتواند سهم خود را ایفا نماید؛ هر چند ما در این رابطه زیاد نوشتیم و گفتیم، اما کمتر شنیده شده و هنوز نیز ابهاماتی وجود دارد.امید است که این کلمات، روشنایی ای دیگری برآن باشد.

ما اخلاقاً محافظه کار، و از نظر اجتماعی جنبش مردمی هستیم مخصوصاً در عرصه‌ی خدمات عامه نه دهه حضور داشتیم، نظریه ما نمونه است؛ ما باور داریم که ایمان، در عمل معنا و مفهوم پیدا می کند.

معنای واقعی ایمان اینست که شما چه کار نیکی را برای دیگران انجام میدهید؛ بر مبنای همین طرز فکر، ما با هم کار می کنیم و تنها راه ساخت یک ملت، همین کار با همی است. این‌جا، شما می‌توانید آرمان‌های نسل جوان و برنامه‌های ساخت جهان نوین را دریابید.

ما باور داریم که ایمان ما ذاتاً کثرت گرا و جامع است، و هیچ یکی این حق را به‌خود نمی‌دهد که نظریه‌ی واحد را بر جامعه تحمیل کند.

از آغاز کار، ما این را میدانیستم که برای فعالیت های سیاسی و اجتماعی در کشور، نیاز مستقیم به مردم داریم، با وجود اینکه مورد آزار و اذیت حسنی مبارک رئیس جمهور اسبق مصر قرار داشتیم، اما اشتراک ما در پارلمان، با ائتلاف با سایر گروپ های سیاسی و یا مستقلانه، آزمونی بود بر تعهد ما بر تغییر قانون و اصلاحات؛ ما حقیقت قدرت را در یک محیط پر از احزاب که به‌جز مهر پلاستیکی چیزی ندارند، بیان کردیم؛ ما با طرفداران مستقل دموکراسی یکجا در مقابل پلان انتقال ریاست جمهوری به پسر حسنی مبارک ایستادیم، و با اتحادیه های تخصصی و کار گر، متحد بودیم.

در جریان یک سال دموکراسی در حال تولد مصر، ما فدکارانه تلاش کردیم که با اصلاحات در حکومت، به آینده دموکراتیک و نقش بیشتر حکومت مردمی برسیم، غافل از اینکه عقب زده می شویم، ما چندان مجهز به مبارزه علیه فساد در داخل حکومت نشده بودیم و اصلاحات را در سراسر حکومت بدون در نظر گرفتن اعتراضات عمومی دنبال می کردیم، ، و این اشتباه بود؛ حالا مطمئن هستیم که کتاب های زیادی در رابطه به اینکه ما مرتکب چه اشتباهی شدیم نوشته می شود، ولی هر تحلیلی منصفانه این را خواهد نوشت که ما مخالف استفاده زور بودیم، معایب زیادی داریم، ولی هیچگاهی خشونت نکرده ایم.

هیچ حرف و صحبت در عدم خشونت در مقاومت صلح آمیز ما وجود ندارد، و بر تعهد خود با وجود خشونت های بی سابقه‌ی حکومت ادامه میدهیم، در چهار سال که جنرال عبدالفتاح السیسی قدرت را گرفته و با زور و سرکوب وحشیانه مخالفین، ریاست می کند، مسوولین حکومت در مقابل قتل های بدون محاکمه، مسوول هستند؛ ناپدید شدن صدها غیر نظامی، بازداشت ده‌ها هزار زندانی سیاسی و...؛ این سرکوب ها تشدید و ادامه خواهد یافت و روزی سازمان های مستقل حقوق بشر و نهاد های مبارزه با جرایم انسانی گزارش خواهند داد.

با همه اینها ما به باور خود خواهیم بود که این اختلافات سیاسی با غور و بررسی حل و فصل خواهد شد، نه با قتل و ارعاب و وحشت. ما متعهد به آرمان خود مبنی بر رشد و عدالت اجتماعی و عدم خشونت هستیم.

بسیار شنیده می شود که گویا گروپ های تندرو زاده فکر اخوان المسلمین است، و یا ما شاخه‌ای از آن گروپ های تندرو هستیم؛ این گمراه کننده است؛ به‌خاطری، کسی اخوان را رها و به تعقیب افراطیت می رود، این خود نشان می‌دهد که او مسیر و فلسفه ما را در دیدگاه اجتماعی و یا جنبش های افراطی واقعاً نیافته است.

تعدادی زیادی از گروهای افراطی ما را مرتد و یا ساده اندیش میدانند، این نمونه از تنفر علیه ما و یا ساده لوحی سیاسی ما نیست. در واقع فکر ما با افراط گرایی کاملا غیر مرتبط است، و نه تنها حرکت ما بلکه عمق باور ما اخلاقاً درست و براساس رشد و رونق اجتماعی است.

حرکت صلح آمیز و رویکرد اصلاح طلب ما، طول عمر ما را ضمانت می کند و تاریخ، آنرا ثابت کرده است. تعامل ما با گروهای افراطی، شورشی، خشونت گرا، متجاوز، و گروهایی که برخورد تمدنها را به وحشت می کشاند، نرفتن در یک راه است.

نسبت دادن تروریزیم به ما، مشابه به این است که وحشت بم گذار وکلاما سیتی "تیموتی مک وی" در ۱۹۹۵ را و یا میهن پرستی و طرفدارای تفوق طلبی نژادی سفید پوستان را نظریه در آموزه های عیسویت بدانیم.

اخوان المسلمین فداکاری های زیادی را برای فراهم آوری خدمات اجتماعی انجام داده است مانند، کمک به همسایه های ناتوان، کلینک های رایگان، ذخایر مواد غذایی، کمک های علمی و لوژستیکی جهت پشتیبانی از دانشجویان ناتوان؛ و بالآخره اخوان، خلاء ایجاد شده به‌وسیله‌ی فساد و نبود جامعه مدنی و عدم رسیدگی دولت در امور مدنی را پر کرده بود.

در حقیقت، من پشیمان هستم از اینکه حرکت سیاسی فاصله‌ای را میان ما و مردم که مدت‌هاست خدمات زیادی را برای‌شان عرضه کردیم ایجاد کرد، این درس مهمی است که از بهار عربی آموختیم.

ما اتفاقات ناگوار سیاسی خود را شناختیم، ولی خیزش های مردمی را نامگذاری های غلط و بستن اتهامات نامعقول، کوتاه نظری و اشتباه است.

Sound	Final	Medial	Initial	Isolated	Name
ā in father	ـا	ـا	ا	ا	Alef
b in boy	ـب	ـبـ	بـ	ب	Be
p in spot	ـپ	ـپـ	پـ	پ	Pe
t in toy	ـت	ـتـ	تـ	ت	Te
retroflex t[1]	ـټ	ـټـ	ټـ	ټ	[illegible]
s in simple	ـث	ـثـ	ثـ	ث	[illegible]
j in John	ـج	ـجـ	جـ	ج	Jim
ch in church	ـچ	ـچـ	چـ	چ	Che
dz in nods	ـخ	ـخـ	خـ	[illegible]	Dze
ts in its	ـڅ	ـڅـ	څـ	[illegible]	[illegible]
h in happy	ـح	ـحـ	حـ	ح	He
kh in Loch (De)	ـخ	ـخـ	خـ	خ	Khe

پشتو تنها زبان پشتونها نیست

رسم‌الخط زبان پشتو، پشتو باقی می ماند

دکتور فضل الهادی وزین

پشتو یکی از دو زبان ملی افغانستان و از جمله زبان‌های زنده جهان است، که ده‌ها ملیون گوینده دارد و دارای تاریخ باستان و ادبیات و فلکلور زیبا و در بعض موارد منحصر به فرد و خاص است.

زبان و ادبیات پشتو بسرعت در حال رشد و توسعه بوده و این زبان عرصه پژوهش و تحقیقات علمی و ادبی فراوان است.

رسم‌الخط زبان پشتو مانند سایر زبان‌های مسلمانان بطور طبیعی و فطری همان رسم‌الخطی است که در اصل عربی بوده و سپس با تعدیلات و اضافات مناسب با ساختار صوتی و مخارج حروف زبان پشتو بحیث رسم‌الخط این زبان پذیرفته شده و بدون هیچ مشکل با آن کتابت صورت می‌گیرد و تا کنون از آن در حوزه‌های نوشتن طبع و چاپ، تدریس و رسانه استفاده می‌شود و می‌توان گفت این رسم‌الخط دیگر عربی نه، بلکه رسم‌الخط زبان پشتو است و کسی آن را رسم‌الخط عربی نمی‌پندارد.

در بسیاری از زبان‌های دیگر، مانند: فارسی، اردو، کردی، ملاوی، جاوی، مالدیفی، ترکی عثمانی، ازبکی، بلوچی وغیره رسم‌الخط عربی با تغییرات و اضافات متناسب با طبیعت و ساختار هر زبان بکار گرفته می‌شود.

رسم‌الخط کنونی زبان پشتو، مانند رسم‌الخط زبان فارسی از نظر قواعد و اصول زبان‌شناسی تمام ضرورت‌های نوشتاری و گفتاری این زبان را بر آورده می‌سازد و تا اکنون هیچ زبان شناس معتبر و هیچ مرجع و مجمع علمی موثوق و شاعر و ادیب زبان پشتو خواهان تبدیل کردن رسم‌الخط کنونی به حروف دیگر از جمله حروف لاتین نشده است.

رسم‌الخط زبان‌های مسلمانان، مانند: عربی، فارسی، پشتو، اردو و غیره، اگر از یک طرف با نیازها و ساختارهای این زبان‌ها تطابق دارد، از سوی دیگر با دین، تمدن، فرهنگ و مشترکات تاریخی و ثقافتی گویندگان زبان‌های مذکور ارتباط غیر قابل تفکیک دارد و از عوامل و اسباب تقارب و نزدیکی گویندگان این زبان‌ها -که همه «امت واحد» اند- می‌باشد و داد و ستد زبانی و فرهنگی بین این زبان‌ها را سهل و آسان می‌سازد.

کسی که زبان مادری وی عربی و یا پشتو است، خود را با رسم‌الخط زبان فارسی و اردو بیگانه احساس نمی کند، و پشتو زبان در خواندن متن عربی و فارسی یا اردو خودش را کاملا اجنبی نمی‌پندارد و حتی از نظر علمی و تجربه، کسی که زبان مادری وی پشتو و یا فارسی است و زبان اصلی را با رسم‌الخط پشتو و فارسی آموخته است، زبان‌های عربی و اردو را - بر خلاف کسی که رسم‌الخط زبان مادری وی چینایی و یا انگلیسی و فرانسوی و حتی ترکی جدید است- به آسانی می‌آموزد.

این حقیقت را من خودم از تجربه آموختن و تدریس زبان‌ها به شاگردانم دریافته ام و هر کسی این تجربه را داشته باشد خوب درک می کند.

تغییر رسم‌الخط یک زبان به معنای قطع رابطه گویندگان آن زبان با گذشته دینی، فرهنگی، تمدنی و تاریخی آنان است.

تحمیل رسم‌الخط سری‌لیک یا کری‌لیک بر ملت‌های مسلمان آسیای میانه و قوقاز از طرف استعمار روس و تحمیل رسم‌الخط لاتینی بر مردم ترکیه با زور برچه بر ملت ترکیه شاهد زنده آنچه گفتیم است.

ترک‌ها و تاجیک‌ها همین اکنون در باره بازگشت به رسم‌الخط قدیم زبان ترکی و فارسی اند، زیرا آنان درد و فاجعه بزرگ قطع رابطه ملت‌های شان را با گذشته خویش -که یک برنامه‌ی استعماری برای از بین بردن هویت ملت‌های شان بود- خوب درک و احساس می کنند.

تعجب می کنم که در چنین وضعیتی صدای تغییر رسم‌الخط زبان پشتو به لاتین در رسانه‌های اجتماعی بلند می‌شود!!

این صدا نه بنیاد علمی دارد، نه اساس معقول، نه مبنای تمدنی و نه هم جایگاه و پایگاه قبول و پذیرش ملی و اجتماعی.

ملت مسلمان افغانستان از دین، زبان و فرهنگ خود که از مکونات و عناصر هویت مردم این سرزمین است دفاع و پاسداری می کند و اجازه نمی‌دهد که کسی خواب پریشان تغییر رسم‌الخط یکی از زبان‌های عزیز ملی‌ما را در سر بپروراند.

پشتو تنها زبان پشتون‌ها نیست، پشتو زبان ملی همه‌ی ملت مسلمان افغانستان است .

رسم‌الخط زبان پشتو، پشتو باقی می‌ماند و کسی توان وجرئت تفکیک و جدایی زبان های ما با زبان و رسم‌الخط قرآن را نخواهد داشت.

گوښی که ټولنیز ژوند

سردار محمد دیندارخیل

ټولینـز ژونـد یـوه فطري پدیـده ده چې ټـول وګړي پـرې اتفـاق لـري، کـوم خلـک چې لـه ټولنیـز ژوند څخه ګوښـي دي تل له ستونزو سره لاس او ګرېوان دي. دا ډول خلـک د خلق الله لـه خدمـت څخـه هـم لیـرې دي، حـال دا چـې د خلکـو خدمت کول عبـادت دی او الله جـل جلالـه پـرې ثـواب او اجـر ورکـوي، نـو پـه دې اسـاس دا ډول خلـک د هېچـا هـم نـه خوښـېږي، ځکه لـه ټولنې څخـه لېرې دي او هېچـا تـه یـې هـم خیـر نه رسـېږي.

یـو عـام فورمـول دادی چـې څـه کـوي نـو د خپـل ځـان لپـاره یـې کـوي، نـه د چـا پـه خیـر کـې کار لـري او د نـه چـا پـه شر کـې، چـې دا پـه ډاګـه د قرآنکریـم لـه دې آیـت څخـه سرغړونـه ده چـې الله تعالـی فرمایـي: {كُنْتُـمْ خَـيْرَ أُمَّـةٍ أُخْرِجَـتْ لِلنَّـاسِ تَأْمُـرُونَ بِالْمَعْـرُوفِ وَتَنْهَـوْنَ عَـنِ الْمُنْكَـرِ وَتُؤْمِنُـونَ بِاللَّـهِ} [آل عمـران:۱۱۰]

ژبـاړه: او تاسـې هغـه غـوره ډلـه یاسـت چـې د انسـانانو د لارښـوونې او اصـلاح لـه پـاره مینـځ تـه راوړل شـوې‌ده تاسـې پـر نیکۍ امر کـوئ او له بدیو منعـه، او پـر الله ایمـان لـرئ.

رسـول الله صلـی الله علیـه وسـلم فرمایـي: [يَـدُ اللَّـهِ مَـعَ الْجَمَاعَـةِ] ژبـاړه: (د الله تعالـی بلاکیـف لاس لـه ډلـې (جماعـت) سره دی).

حـال دا چـې انسـان بایـد پـه ټولنـه کـې پـه ټولیزه توګـه ژونـد وکـړي، ټولنـې تـه یې خیـر ورسـېږي، د خیـر پـه چارو کې یـو بل ته لاس ورکـړي او د ټولنې یـو مفیـد او ګټـور عنـصر وګرځي.

کـه چېرې انفرادي او ګوښـی ژوند غـوره وي نو الله جـل جلالـه ولې بیا آدم علیه السـلام تـه د ګډ ژوند ملګـرې پیدا کړه؟ او بیا یې ولې د آدم علیه السـلام اولاده پـه مختلفـو پرګنـو ووېشـله؟ دا ځکـه ترڅو یو بـل سره وپېـژني او پـه ټولنه کې سره ګـډ ژوند غوره کـړي، یـو بـل تـه د همـکارۍ لاسـونه ورکـړي، یـو د بـل لاسـنیوی وکـړي او د ژوندانـه په هراړخیـزه چارو کـې یـو بـل سره مرسـته او کومـک وکـړي. دا چـې انسـان ټولینـز ژوند تـه اړتیا لري او لـه ټولنې څخه پرتـه یـې ژونـد نیمګړی دی، نـو باید پـه دې باندې پـوه شي چـې څنګـه ټولنیـز ژونـد غـوره کـړي.اوس خـبره داده چـې لـه ټولنـې څخـه پرتـه ژونـد ګټـه نلـري نـو پـه ټولنـه کـې څرنګه ژونـد وکـړو چې هم ځـان تـه ګټـه ورسـوو او هـم مـو ټولنـه د خیـر خـوا تـه روانـه کـړې وي؟ ځکه پـه ټولنه کې غوره انسـان هغـه دی چـې نـورو خلکـو ته یـې خیر ورسـېږي. د اسـلامي تاریـخ اوږدو تـه پـه پاملرنـې سره دا خـبره جوتـه ده چـې د بشریـت وروسـتي ناجـي حـضرت محمـد صلـی الله علیه وسـلم پـه خپلـه ټولنه کې خپـل ژونـد څنګه پیـل کړ؟

دا موضـوع لـه هغـه کیسـې هـم ښـه څرګندېـږي چـې کلـه رسـول الله صلـی الله علیـه وسـلم، پـه پیغمـبرۍ مبعـوث شـو او بي بي خدیجـې رضـی الله عنهـا تـه یـې وویـل: زه په خپـل ځـان وېرېږم . خدیجـې رضـی الله عنهـا ورتـه وویل: پر الله قسـم تـا بـه الله جـل جلالـه نـه ضایـع کـوي، ځکـه تـه خپلـوي پالـې لـه بېوزلـو او کمـزورو سره مرسـته کـوې، د مېلمـه عـزت او درنـاوی کـوې، او د حـق په چـارو کـې تېـزي او بېـړه کـوې.

پـه ټولنـه کـې د خپـل مرشـد او پیغمبر صلـی الله علیـه وسـلم پـه څېـر ژونـد کـول پـکار دي ترڅـو ټولنـې تـه مفیـد او ګټـور تمـام شـو نـه دا چـې د ټولنـې پـه اوږو باندې بـار شـو!

همـدا ډول د اسـلام د لومړنـۍ پېړۍ یـو بلـه کیسـه هـم ددې ډول ښـه بېلګـه ده،کلـه چـې د مکـې مشرکینـو حـضرت صدیـق اکـبر ډېر پـه تنګ کـړ او د مشرکینـو لـه لـوري یـې ژونـد تریـخ شـو او حبشـې تـه یـې د هجـرت تصمیـم ونیو،کلـه چې د بـرک الغـماد نومـي ځـای تـه ورسـید، هلتـه د عربـو لـه یو مـشر مالک بـن الدغنه سره مخامخ شـو، ابن الدغنـه ورڅخـه پوښـتنه وکـړه چـې چېرتـه ځـې؟ صدیـق اکـبر له خپلـې ارادې او عزم څخـه خبر کړ. ابـن الدغنـه وویل: (ای ابوبکره! سـتا پـه څېر خلک نـشي وتلـی، تـه خـو د کمـزورو سره مرسـته کـوې، خپلوي پالې، تنګ لاسـو سره مرسـته کـوې، مېلمه پالـې او د حـق پـه لار کـې د حـق ملاتړ یـې)

اوس نوکـه د رسـول الله صلـی الله عیله وسـلم تر ټولـو صـادق یـار او صحـابي صدیـق اکـبر ژونـد تـه پاملرنـه وکـړو نـو دا بـه راتـه معلومه شي چـې زمونږ اسـلافو څـه ډول ټولنیـز ژونـد درلـود، خـو کـه پـه مقابـل کـې یـې خپـل ټولینـز ژونـد تـه لـږ تم شـو، نـو څـه بـه ووینو؟

آیـا رښـتیا هـم مونـږ هماغـه کړنـې تـرسره کـوو، کومـې چـې زمونـږ پیغمـبر صلـی الله علیه وسـلم تـرسره کولـې او همدارنګـه د ټولنـې سـتر مخکښ صدیـق اکـبر پـه خپـل ټولنیـز ژونـد کـې تـرسره کـړې!

پرتـه لـه شـکه ټولنه هغه وخت ښـه او غـوره ده چې وګـړي یـې لانـدې صفتونـه پـه خپلـو ځانونـو کـې پیـدا کـړي:

غوره اخلاق، امانتداري، رښـتینولي، خپلوي پالنه، لـه بېوزلـو سره مرسـته، مېلمه پالنه، له بـدو او ناوړه عملونـو څخـه ځان ژغورل، زړورتیـا، انصاف او عدل، حکمـت، پـاک لمني، پرهیـز ګاري، قناعـت، نرمي، صـبر، شـکر، حیاء،په عهـد او وعده وفاء، خاکسـاري او تواضع، ښـېګڼه او احسان.

پورتـه ذکـر شـوي صفتونـه هغـه څـه دي چـې د ټولنیـز ژونـد سره تـړلي دي او ټولنیز ژوند ته ښـکلا ورکـوي. الله تعالـی دې زمونـږ پـه ټولنـه کـې هـم دغـه یـاد شـوي صفتونـه د ټولنـې د وګـړو د ښـه ټولنیـز ژونـد لپـاره پیـدا کـړي.

هفته نامه
بجز اصلاح اراده دیگری ندارم مورخه ۸۸
اصلاح ملی
داسلام داصیل فهم منبر

- اصلاح ملی در ویرایش مطالب دست باز دارد.
- مطالب آمده مسترد نمی شود.
- مطالب منتشره بیانگر آرای نویسنده گان است.

شعار ما

اصلاح فرد، خانواده و جامعه.
تأمین عدالت اجتماعی و قانونیت در کشور.
ترقی و انکشاف همه جانبهء افغانستان.

مرکز تشخیصیه لابراتوار طبی سفیر

Safir Medical Laboratories

Safir Medical Laboratory Diagnostic Center

لابراتوار طبی سفیر
یک نام مطمئن در عرصهٔ
اجرا معاینات معیاری لابراتواری

هرنوع معاینات لابراتواری از قبیل بیوشیمی، سیرولوژی، روتین خون، ادرار، مواد غایطه، TFT,Semin Analysis پتالوژی و کلچر با سامان و لوازم مجهز و مدرن لابراتواری توسط دوکتوران و تکنالوجستهای مجرب با معیارات لابراتواری اجرا میگردد.

آدرس:
کابل، منزل دوم سپین زر پلازه، نزدیک سینما بهارستان کارته پروان.
۰۷۹۹۱۵۲۳۲۹-۰۷۷۲۱۲۸۵۸۳
غزنی: منزل دوم اپارتمان دوم فرخی هوتل بازار صرافی شهر غزنی
۰۷۰۰۹۲۸۴۹۸
لغمان: شهر مهتر لام بابا، مقابل ریاست برق مارکیت حاجی طاؤس
۰۷۹۹۸۷۸۴۲۳ - ۰۷۷۸۴۵۵۷۷۸
Email:
safirlab_kbl@yahoo.com

واسکت دریشی

HANEEF TAILOR
H.T.S

خیاطی و رخت فروشی حنیف ستایل

رخت فروشی و دوخت لباس با دیزاین کتلاک پذیرفته میشود

+93783000135 - +93795552296
/Haneef-Tailor
haneef.tailor.style@gmail.com
کلوله پشته بین چهار راهی ترافیک و گل سرخ

احسان

به کمک فامیل های شهدای نورستان بدخشان پروان و پنجشیر بشتابید!

نهاد احساس متعهد به رساندن کمک های شما به امانتداری کامل برای متضررین میباشد.

۰۷۸۸۶۵۱۶۹۹
۰۷۰۰۰۵۵۲۴۷

104.3 FM
رادیو صدای اصلاح

کابل | مزارشریف | کندز | بغلان | جلال اباد

اعلانات شما را می پذیریم

هفته نامه اصلاح ملی
در ۲۸ ولایات کشور به تیراژبلند توزیع می گردد
اصلاح انلاین
پر بیننده ترین صفحه انترنتی افغانی
www.eslahonline.net

رادیو صدای اصلاح 104.3 FM
با ۱۷ ساعت نشرات در شبانه روز
شماره تماس: 0786945943